

HELHETLIG PLAN FOR BOSETTING OG INKLUDERING AV FLYKTNINGER I LOPPA KOMMUNE

2018 - 2022

«Loppa for alle – en åpen og inkluderende kommune preget
av mangfold»

LOPPA KOMMUNE

UTARBEIDET MAI 2018

FLYKTNINGETJENESTEN LOPPA KOMMUNE

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag	4
2. Innledning – bakgrunn og mandat	6
2.1. Mandat	6
2.2. Mål for planen	7
2.3. Organisering og medvirkning i planarbeidet	7
3. Føringer for integreringsarbeidet	9
3.1. Nasjonale føringer	9
3.2. Lokale føringer	9
4. Avklaringer og definisjoner	11
4.1. Situasjonen i Norge pr. 02.11.2017 (IMDi)	11
4.2. Definisjoner	11
5. Befolkning – Innvandrere og flyktninger i Loppa	14
6. Bosetting av flyktninger i Loppa	17
7. Organisering av bosetting av flyktninger i Loppa kommune	19
7.1. Flyktingetjenesten i Loppa	19
7.2. Introduksjonsloven – introduksjonsprogrammet	20
7.2.1. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven	21
8. Faser i flyktingarbeidet	22
8.1. Utsøkningsfasen	22
8.2. Bosettingsfasen	22
8.3. Oppstart i introduksjonsprogrammet	23
9. Oppvekst og utdanning	24
9.1. Barnehage	24
9.1.1. Utfordringer	25
9.1.2. Mål for perioden	25
9.2. Skole – Ordinær grunnskole	26

9.2.1. Organisering.....	27
9.2.2. Elevens rettighet – enkeltvedtak	27
9.2.3. Antall elever og språk	27
9.2.4. Læreplaner	27
9.2.5. utfordringer	28
9.2.6. Mål for perioden	28
9.3. Skole – voksenopplæring	29
9.3.1. Språkpraksis.....	30
9.3.2. Tiltak i introduksjonsprogrammet	30
9.3.3. utfordringer	32
9.3.4. Mål for perioden	32
10. Generelt om innvandrerbefolkningen.....	33
11. Helse – flyktninger i Loppa kommune.....	36
11.1. Psykisk helse.....	36
11.2. Fastlege	37
11.3. Tannhelse	37
11.4. utfordringer og mål	38
12. NAV	39
12.1 utfordringer	40
12.2. Mål for perioden	40
13. Deltakelse og frivillighet – Kultur og fritid.....	41
13.1. utfordringer.....	43
13.2. Mål for perioden	43
14. Økonomi.....	44
15. Oppsummering	47
15.1. Tiltak.....	47
15.2. Resultater.....	52

1. SAMMENDRAG

I 2015 opplevde verden den største flyktningkrisen siden 2.verdenskrig. Størstedelen av de som kom til Norge i 2015 var asylsøkere som følge av borgerkrigen i Syria. Det hadde kommet mer enn 31 000 asylsøkere til Norge i 2015, og de fleste kom i løpet av noen få måneder på høsten. Regjeringen satte i verk en rekke tiltak for å håndtere situasjonen og følger fortsatt situasjonen nøye. Asyltilstrømmingen medførte at norske myndigheter måtte intensivere innsatsen og øke kapasiteten, og i 2016 hadde Norge bosatt 15 300 til 411 norske kommuner (IMDi 2016). Det var på bakgrunn av dette at Loppa kommune bestemte seg for å fatte et politisk vedtak om å bosette inntil 30 flyktninger inkludert familiegjenforeninger fra 2016-2019.

God og rask integrering forutsetter egnet bolig, barnehageplass til familier med små barn når de bosettes, et godt skoletilbud for barn og unge, et forsvarlig helsetilbud, kvalifisering mot jobb og utdanning og deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter. Dette forutsetter at arbeidet integreres i alle tjenester og at samhandlingen systematiseres og struktureres både innen hvert tjenesteområde og på tvers av de ulike tjenesteområdene.

Alle kommuner i Norge som bosetter flyktninger skal ha en integreringsplan hvor mål, resultater og tiltak skal være beskrevet. Ettersom Loppa kommune ble ny bosettingskommune i 2016 er det ikke blitt utarbeidet en integreringsplan tidligere. Det har derfor vært viktig i utarbeidelsen av en ny helhetlig plan for bosetting og inkludering av flyktninger i Loppa kommune at de ulike tjenesteområdene har bidratt med sin kompetanse og erfaringer slik at planen er gjeldende for 2018- 2022 med mål og tiltaksplaner, skal kunne framstå som en gjennomtenkt plan med et tverrfaglig og aktivt integrerings- og inkluderingsarbeid.

Et tverrfaglig og ansvarlig integrerings- og inkluderingsarbeid vil legge grunnlaget og premissene, og det vil skape et godt utgangspunkt for å gjøre det daglige arbeidet lettere for kommunens ansatte, flyktningene selv og andre involverte.

Hovedutfordringer:

- Hvordan forankre arbeidet med bosetting og inkludering av flyktninger, politisk og administrativt
- Hvordan sikre at samhandlingen på tvers av de ulike tjenesteområdene/enheter systematiseres og struktureres
- Hvordan sikre nok kommunale boliger i et langtidsperspektiv
- Hvordan sikre barnehageplasser for at foresatte raskt kan komme i gang med introduksjonsprogrammet
- Hvordan sikre skolebarn de rettigheter de har for opplæring i særskilt norsk
- Hvordan sikre god kompetanse i skoler og barnehager innenfor opplæring og flerkulturell forståelse

- Hvordan sikre tilstrekkelig med språk- og arbeidsplasser i kommunale og private virksomheter
- Hvordan sikre gode språkpraksisplasser
- Hvordan gjøre innholdet i introduksjonsprogrammet mer arbeidsrettet og med større fokus på bedre norskopplæringen og ansvarliggjøring av den enkelte deltaker
- Hvordan sikre god overgang fra introduksjonsprogram til arbeid eller utdanning
- Hvordan sikre god deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter
- Hvordan sikre at kommunen har tilstrekkelig ressurser for å møte et økt behov for oppfølging av psykiske helseutfordringer
- Hvordan sikre nok ressurser til skolehelsesøster og flyktningshelsetjeneste
- Hvordan sikre godt samarbeid med frivillige organisasjoner og personer som vil bidra til en god integrering i lokalsamfunnet/kommunen
- Hvordan sikre deltakerens (flyktnings) stemme i kommunen
- Hvordan sikre nok personalressurser i forbindelse med økt bosetting
- Hvordan sikre god og nødvendig informasjon til kommunens innbyggere, offentlige- og private virksomheter
- Hvordan sikre flyktnings eget ansvar for aktiv deltakelse

2. INNLEDNING - bakgrunn og mandat

Bosetting og integrering av flyktninger er en kontinuerlig oppgave som må inkluderes i kommunens øvrige oppgaver. Det er ikke en dugnadsoppgave som er forbigående for kommunen. Dette forutsetter at arbeidet integreres i alle tjenester og at samhandlingen systematiseres og struktureres både innen hvert tjenesteområde og på tvers av de ulike tjenesteområdene. Alle må oppleve at dette er en felles oppgave. Det har derfor vært viktig i utarbeidelsen av en *helhetlig plan for bosetting og inkludering av flyktninger i Loppa kommune* at de ulike tjenesteområdene har bidratt med sin kompetanse og sine erfaringer slik at planen gjeldende fra 2018-2022 med mål og tiltaksplaner skal kunne framstå som en gjennomtenkt plan for et aktivt tverrfaglig og tverretatlig integrerings- og inkluderingsarbeid.

Planen inneholder informasjon, utfordringer og mål for det arbeidet som gjøres for flyktninger som har fått Loppa som bosettingskommune gjennom avtale med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Av Loppas innvandrerbefolkning utgjør flyktningene en liten andel. De fleste er arbeidsinnvandrere. Selv om denne planen omhandler kommunens arbeid med bosetting og oppfølging av flyktninger vil de mål og tiltak som er nedfelt også kunne bidra til at alle kommunens innvandrere, uansett bakgrunn, opplever tilhørighet og tillit til det norske felleskapet i lokalsamfunnet og til kommunens ledelse.

Gjensidig tillit er en forutsetning for aktiv deltakelse i arbeidsliv, nabolag og kultur- og fritidsaktiviteter. Godt arbeid på integreringsfeltet er en forutsetning for en bærekraftig lokalsamfunnsutvikling, og det er en intensjon at handlingsplanen vil bidra til dette. En viktig faktor i dette arbeidet er å ha som utgangspunkt at en hver kan og har noe å bidra med inn i felleskapet.

I Stortingsmelding nr. 6 (2012-2013) blir en helhetlig integreringspolitikk omtalt slik:

«Integrering er en prosess som omfatter både de som bor her fra før, og de som flytter til landet. Nye innbyggere må tilpasse seg samfunnet de kommer til og ta del i arbeids- og samfunnslivet. De som allerede bor i Norge må anerkjenne og forholde seg til at befolkningen endres og blir mer mangfoldig. Integreringspolitikken skal bidra til at alle har like muligheter, rettigheter og plikter. Ingen skal bli diskriminert eller stengt ute fordi de har innvandrerbakgrunn. Integreringspolitikken skal legge til rette for at alle som bor i Norge, opplever å høre til og tar del i det norske felleskapet. Det er en forventning at alle skal bidra etter evne.»¹

2.1. MANDAT

Bosetting og integrering av flyktninger er et ansvar som berører alle enheter i kommunen. Flyktningsplanen skal gi føringer for omfang og system når det gjelder mottak av flyktninger, mennesker med opphold på humanitært grunnlag og familiegjenforeninger. Det er en

¹ Meld. St. 6 2012-2013 «En helhetlig integreringspolitikk – mangfold og fellesskap», s.9.

rettgivende plan for kommunen sin innsats på innvandringsområdet, der formålet er å definere en felles kommunal plattform for integreringsarbeidet og tydeliggjøre retningen og innsatsområdet for arbeidet. Målet for flyktningsarbeidet er å styrke bosatte flyktningers muligheter for deltaking i arbeids-/skole- og samfunnsliv, deres økonomiske selvstendighet og sosiale trygghet.

2.2. MÅL FOR PLANEN

Formålet med planen er å synliggjøre hvordan Loppa kommune legger til rette for en aktiv kvalifisering og bosettingspolitikk som bidrar til å styrke integrering og inkludering av flyktninger. Det er vesentlig for å lykkes at det utvikles gode grep for at flyktingene blir ansvarliggjort, selvhjulpne og økonomisk uavhengige. Arbeid og utdanning er nøklene til deltakelse i samfunnet.

- Planen skal danne et godt utgangspunkt for å lykkes med et godt integrerings- og inkluderingsarbeid i Loppa.
- Planen skal synliggjøre hva som menes med en god samordning og et godt samarbeid mellom de ulike tjenesteområdene.
- Den skal tydeliggjøre en god ansvarsfordeling i bosettingssaker og i arbeidet med inkludering og integrering (fra små barn, barn, unge, voksne til eldre)
- Den skal beskrive dagens situasjon, peke på utfordringer og muligheter med spesifiserte målsettinger.

Kommunale vedtak og føringer

Kommuneplanen for Loppa er kommunens overordnende styringsdokument, og legger premissene for den langsiktige utviklingen av kommunen i et elleve års perspektiv (2016-2027). Den nåværende kommunedelplanen- samfunnsdelen, inneholder ikke direkte målsettinger knyttet til område integrering og inkludering av innvandrere og flyktninger. For å lykkes med dette arbeidet bør det nedfelles en tydelig målsetning som nedfelles i delplaner, eks. i folkehelseplanen, boligsosial handlingsplan, oppvekst- og kulturplaner, helse- og omsorgsplan.

2.3. ORGANISERING OG MEDVIRKNING I PLANARBEIDET

Mange kommunale tjenesteområder er relevante i arbeidet med å systematisere tiltak og utvikle en god plan for integreringsfeltet. En har i arbeidet med planen hatt ønske om å sikre medvirkning fra ansatte i alle aktuelle tjenesteområder da mange oppgaver er sektorovergrepene. Med deltakeren i fokus er målet å sikre en sammenhengende innsats der kommunikasjon og møtepunkt gjør at ikke noe glipper mellom tjenestene.

Arbeidet med planen har vært koordinert av introduksjonskoordinator for Flyktningstjenesten i Loppa kommune Aasa Hamre.

Arbeidsgruppen sin sammensetning har speilet de mest sentrale tjenesteområdene innen arbeid med målgruppen. De har alle hatt ansvar for å drøfte problemstillinger og tiltak med andre i egne enheter og med andre som jobber med ulike tjenesteområder knyttet til flyktninger.

Helseansvarlig: Leder for helse- og omsorg Vera Meyer

Oppvekst- og kultur: Leder for oppvekst- og kultur Liv B. Karlsen

Biblioteksjef: Jorunn Johansen

Skoleansvarlig: Rektor Marit Olsen

Barnehageansvarlig: Styrer Marie Lundquist

Introduksjonsprogrammet: Aasa Hamre

Voksenopplæring: Nemanja Vidakovic og Gro Kiil

Fritid og frivillige organisasjoner ansvarlig: Cathrine Jensen (ØIL og representant for Finnmarks friluftslivsråd Loppa) og Ann Heggeskog Johansen (leder i Øksfjord Sanitetskvinner)

Næringsrådgiver: Terje Haugen

Driftavdeling: Olav Henning Trondal

3. FØRINGER FOR INTEGRERINGSARBEIDET

3.1. NASJONALE FØRINGER

Hovedmålet i norsk integreringspolitikk er at alle innvandrere, voksne og barn skal få bruke ressursene sine og bidra i fellesskapet. Nøklene til det norske samfunnet ligger i å delta på ulike arena, i utdanning, i arbeidslivet og ha gode norskkunnskaper.

Det er et hovedprinsipp at alle innvandrere har like retter og plikter som andre innbyggere i landet. Det er samtidig noen særlover som gjelder personer med ulike innvandringsstatuser i tillegg til lovtekster som avgrenser retter i sammenheng med status på opphold.

Norge har gjennom flere internasjonale avtaler forpliktet seg til å bidra i flyktningerelaterte oppgaver. Særlig FNs flyktningkonvensjon av 1951 utgjør en viktig rammebetingelse for norsk flyktningpolitikk. I tråd med internasjonale forpliktelser og norsk lovgivning innvilges det opphold og beskyttelse i Norge til mennesker på flukt. Dette skjer dels gjennom et årlig mottak av overføringsflyktninger i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger. Dels skjer det ved at asylsøkere som kommer hit og oppfyller utlendingslovens vilkår for beskyttelse eller opphold på humanitært grunnlag, innvilges opphold.

Integrering av nyankomne flyktninger blir omfattet av følgende særlovverk og meldinger til Stortinget:

- Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne flyktninger (Introduksjonsloven)
- Rundskriv G-01/2016 (Rettledende retningslinjer til Introduksjonsloven og et hjelpemiddel for kommunene i arbeidet med gjennomføring av loven)
- Rundskriv Q-27/2015 (Samarbeid mellom kommunen og Arbeids- og velferdsetaten om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere)
- Meld. St. 16 Fra utenforskap til ny sjanse
- Meld. St. 30 Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk
- Meld. St. 33 NAV i en ny tid – arbeid og effektivitet
- Forskrift om tuberkulosekontroll
- Helsedirektoratet: Veileder for helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjeforente

FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen) ble vedtatt av generalforsamlingen i FN i 1989. I 2003 ble konvensjonen inkorporert i norsk lov. Den gir barn de samme grunnleggende retter, uansett hvem de er og hvor de bor. Rettene er politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle og gjelder alle under 18 år, uavhengig av nasjonalitet, kjønn, sosial status, religion eller kultur. Konvensjonen bygger på prinsippet om at barnets beste skal komme først i alle situasjoner og til alle tider.

3.2. LOKALE FØRINGER

Kommunen sine oppgaver og tjenester gjelder primært alle som flytter til kommunen, ut fra behovet til den enkelte. Det er særskilt for flyktninger og familiegjenforente at de i tillegg har retter etter introduksjonsloven. Loven regulerer to ordninger: opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og introduksjonsprogram. Personer mellom 16 og 67 år har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap dersom de har fått opphold:

- etter søknad om asyl
- som overføringsflyktning
- på grunnlag av sterke menneskelige hensyn
- på selvstendig grunnlag
- som familiemedlemmer til personer som nevnt over
- som familiemedlemmer til personer som har permanent oppholdstillatelse
- som familiemedlemmer til norske eller andre nordiske borgere

Opplæringen følger Læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og målet er norskprøve og samfunnskunnskapprøve skriftlig og muntlig. Arbeidsinnvandrere mellom 16 og 55 år fra land utenfor EØS-/EFTA regelverket og familiegjenforente til disse har plikt, men ikke rett til opplæring.

Personer mellom 18 og 55 år har rett og plikt til introduksjonsprogram dersom de:

- er nyankomne, det vil si ikke har bodd i en norsk kommune i mer enn 2 år
- er bosatt i kommunen etter avtale med IMDi (gjelder ikke dersom de er familiegjenforent eller har fått opphold på selvstendig grunnlag)
- har behov for grunnleggende kvalifisering

Introduksjonsprogrammet skal gi deltaker grunnleggende ferdigheter i norsk, grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv og forberede dem til arbeid eller videre utdanning. Deltakerne har rett på introduksjonsstønning mens de er i programmet. Kommuner som bosetter flyktninger mottar integreringstilskudd for hver bosatte person. I tillegg inngår bosatte flyktninger i beregningen av kommunen sitt rammetilskudd, slik som andre innbyggere.

Voksne som mangler grunnskoleopplæring eller har for svake grunnleggende ferdigheter til at de kan klare seg i utdanningssystemet eller i arbeidslivet, har rett på grunnskoleopplæring. Det er kommunen som er ansvarlig for opplæringen og den skal være tilpasset den enkeltes behov og være gratis.

4. AVKLARINGER OG DEFINISJONER

4.1. SITUASJONEN I NORGE PR. 02.11.2017 (IMDi)

Flyktninger som har fått opphold i Norge, skal få tilbud om bosted i en kommune. IMDi samarbeider med kommunene om bosetting og som har ansvaret for å finne egnet bosettingskommune. Hvert år anmoder IMDi norske kommuner om å bosette et visst antall flyktninger som får oppholdstillatelse i Norge. Anmodningen baseres på et beregnet behov som fastsettes av nasjonalt utvalg for mottak og bosetting. De som blir bosatt er tidligere asylsøkere som har fått opphold, og overføringsflyktninger som får opphold i Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Overføringsflyktninger blir bosatt direkte i en kommune når de kommer til Norge. Enslige mindreårige og familier med barn er prioriterte grupper i bosettingsarbeidet.

Det er Nasjonalt utvalg for bosetting som fastsetter behovet for å bosette nyankomne flyktninger for det kommende året. Utvalget fordeler tallet på flyktninger i hvert enkelt fylke. Utgangspunktet for fordelingen er folketallet i fylket, kvalifiseringstilbud, boligmarkedet, hvilke erfaringer som er gjort i tidligere bosettingsarbeid, omsyn til flyktingens ønske om bosted, i tillegg til muligheter for arbeid. Det nasjonale utvalget for bosetting er ledet av IMDi, og har representanter fra staten og fra kommunesektoren.

Behovet for bosetting av flyktninger i 2017 har gått ned etter med om lag 30 prosent sammenlignet med de kommunene som ble anmodet om å ta i mot i 2016. Det nasjonale utvalget for bosetting har fastslått at det var et behov for å bosette om lag 12 500 flyktninger i 2017. Det tilsvarende tallet for 2016 var om lag 18 500.

Situasjonen per 02.11.2017 er slik at det er et behov for å bosette 4 400 flyktninger i Norge i 2018. Årsaken til redusert behov for bosetting er at færre søker asyl i Norge. Det betyr at om lag halvparten av kommunene som har bosatt flyktninger de siste årene, er bedt om å bosette flyktninger i 2018. Kommunene som får anmodning om bosetting er spurt om å bosette langt færre enn tidligere. På bakgrunn av nåværende prognoser og lavere bosettingsbehov, er det ikke behov for å anmode Loppa kommune om å bosette flyktninger i 2018.

Det er forventet 27 000 deltakere i introduksjonsprogram mot slutten av 2017. Antallet er historisk høyt. Flyktingene skal raskt over i arbeid eller utdanning og bli aktive deltakere i deres lokalsamfunn. Skal man lykkes med dette arbeidet har kommunene en helt sentral rolle.

4.2. DEFINISJONER

IMDi: Integrerings- og mangfoldsdirektoratet er gjennomføringsorgan for integreringspolitikken, underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Har ansvar for å iverksette integreringspolitikken innenfor Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområder. Håndterer flyktninger med innvilget oppholdstillatelse. Direktoratet er de kommunen forholder seg til i forhold til bosetting og utbetaling av integrerings- og norsktilskudd.

UDI: Utlendingsdirektoratet som er underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Innvilger eller avslår asyl/HGR, oppholdstillatelse til asylsøkere, familiegjenforeninger, arbeidsinnvandrere og studenter.

Utlendingsnemnda (UNE): Endelig klageinstans for flyktninger som får avslag på asyl/HGR og familiegjenforeninger fra UDI.

Nasjonalt introduksjonsregister (NIR): NIR er et register over enkeltpersoners deltakelse i norskopplæring og introduksjonsprogram. Kommunene gjennomfører norskopplæringen og introduksjonsprogrammet, og registrerer opplysninger om deltakelsen i dette registeret. IMDi benytter dataene registret i NIR til bl.a. å følge deltakelsen og utviklingen i de ulike ordningene.

Asyl: Status gitt til flyktninger som med rette frykter forfølgelse grunnet rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en særskilt gruppe. Asylstatusen blir gitt av staten ved UDI, enten etter behandling av en asylsøknad eller ved at en person blir hentet til Norge. Asylstatusen innebærer blant annet vern mot å bli sendt tilbake til området der en har grunn til å frykte forfølgelse. Beskyttelse med alle statlige rettigheter fra første dag.

HGR: Opphold på humanitært grunnlag. Må opparbeide statlige rettigheter.

Asylsøker: Person som søker om asylstatus og vern som flyktning. Personen er asylsøker fram til søknaden blir behandlet av UDI.

Flyktning: Er personer som får opphold fordi de enten fyller vilkårene i flyktningkonvensjonen (FN), eller som står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller straff ved tilbakevending til hjemlandet. Noen asylsøkere har ikke et beskyttelsesbehov som gir rett til asyl, men det foreligger sterke menneskelige hensyn som tilsier at de bør gis opphold på humanitært grunnlag.

EM: Enslig mindreårig flyktning under 18 år uten foreldre/foresatte.

Overføringsflyktning/kvoteflyktning: Er en flyktning som blir hentet til Norge fra flyktningleirer i utlandet, gjennom Norges avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). UDI avgjør hvem av flyktningene UNHCR fremmer søknader for som får komme til Norge. Stortinget avgjør hvert år hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot.

Familieinnvandring: Familieinnvandring, fellesbetegnelse for familiegjenforening og familieetablering som er nærmere regulert i utlendingsloven kapittel 6. Nærstående familiemedlemmer som ektefeller, barn (under 18 år) og samboere til herboende referanseperson i Norge og som ikke er i Norge, har dersom nærmere vilkår er oppfylt, rett til å bli gjenforent med referansepersonen i Norge. For å få innvilget familieinnvandring stilles det som hovedregel krav om at den som allerede bor i Norge skal kunne forsørge de som kommer.

Innvandrere: Person som har opphold og bor i Norge, men er født i utlandet av utenlandske foreldre.

Majoritet/minoritet: Et begrepspar som brukes som en gruppeindikator for om personer tilhører flertall eller mindretall. Mennesker kan tilhøre etniske, språklige, religiøse minoriteter – eller majoriteter.

Alternativt bosatt: Asylsøker bosatt i og med sin familie i kommune i påvente av UDIs avgjørelse.

Sekundærbosetting: Når en flyktning flytter fra den kommunen han eller hun ble bosatt i, til en annen kommune.

Selvbosetting: De aller fleste flyktninger som har fått opphold i Norge blir bosatt ved at IMDi finner en kommune til dem. Flyktninger som klarer seg selv økonomisk og har et sted å bo, står fritt til å bosette seg på eget initiativ, uten avtale mellom IMDi eller kommunen. De vil da ikke ha krav på introduksjonsprogram, men nye kommunen kan velge å gi dem det. De kan også miste rettigheter til andre ytelser.

Integreringstilskudd: Kommunene mottar tilskudd fra staten ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag. I tillegg kommer familieinnvandring med disse gruppene, både de som kommer til Norge samtidig med hovedperson og de som får familieinnvandring på et senere tidspunkt.

Tolk: Kommunale enheter har ofte behov for tolking og oversettelse i møte med flyktninger og innvandrere som ikke behersker norsk på et tilstrekkelig nivå. Behovet for tolking følger av informasjons- og veiledningsplikten og plikten til å høre partene i en sak jf. forvaltningsloven.

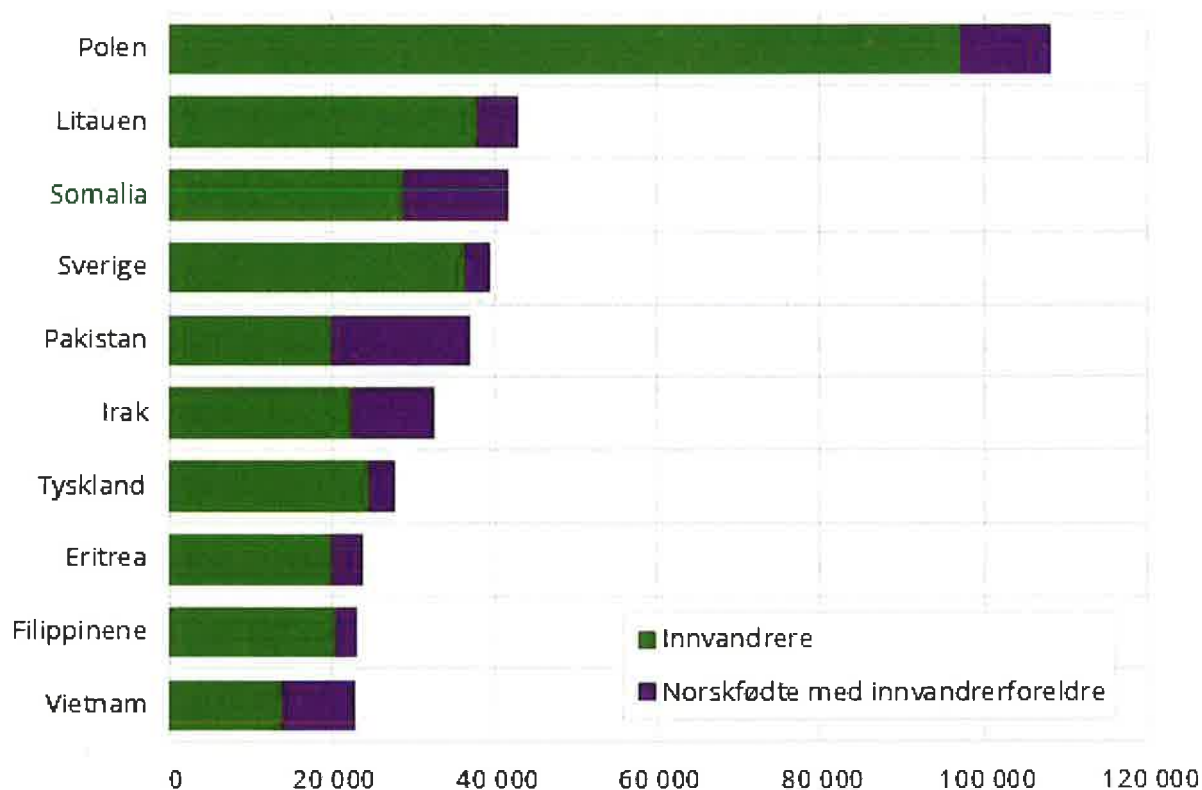
De fleste definisjonene er utarbeidet av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).²

² <https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/ord-og-begreper/>

5. BEFOLKNING – INNVANDRERE OG FLYKTNINGER I LOPPA

Ved inngangen til 2017 var det 725 000 innvandrere og 160 000 født i Norge av innvandrede foreldre. Av den totale befolkningen i landet har nå om lag 17 prosent innvandrerbakgrunn. De har bakgrunn fra over 200 nasjoner. Om lag 23 prosent av innvandrerne i Norge hadde pr. januar 2017 fluktbakgrunn, det utgjør over 200 000 mennesker. De største gruppene med fluktbakgrunn var pr. 1.1.2016 fra Somalia, Irak og Eritrea³. Migrasjon fra nordiske land og andre EØS-land er i hovedsak arbeidsinnvandring. Innvandring fra land utenfor EØS er primært personer som får opphold grunnet flukt eller familietilknytning.

Figur 2. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter landbakgrunn. De ti største gruppene, 1. januar 2017. Absolutte tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

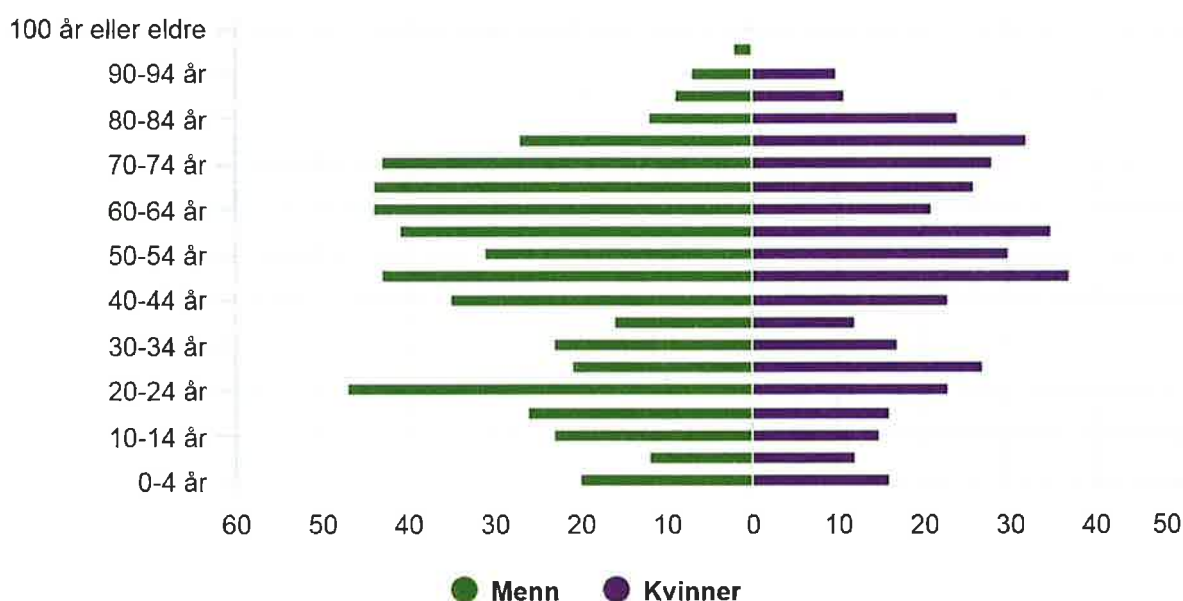
Innvandrere fra Syria har sterkest tilvekst. Per 1. januar 2017 var det registrert 20 800 innvandrere fra Syria mot 9 700 året før. I tillegg var det registrert 1 500 norskfødte med

³ www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere

innvandrereforeldre fra Syria. Personer med innvandrerbakgrunn fra Syria er nå den ellefte største innvandrerggruppen i Norge⁴.

Loppa kommune har per 4.kvartal i 2017 et befolkningstall på 941 innbyggere⁵. Kommunen har en svært skjev fordeling i befolkningen med mange eldre og få unge. Prognosen for befolkningsutviklingen forteller oss at denne utviklingen vil forsterke seg ytterligere i tiden framover. Statistisk sentralbyrå (SSB) sin prognose for Loppa kommune er at befolkningen vil synke til 708 innbyggere i 2030 og ytterligere ned til 588 innbyggere i 2040. Det betyr at kommunen må ha tilflytting dersom fødselstallene skal øke og dagens elevtall i skolen skal opprettholdes.

Aldersfordeling [per 1. januar]

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Innvandrere er en viktig målgruppe for å øke tilflyttingen. De er ofte unge mennesker som etablerer familier og får barn. Det er viktig at det både tilrettelegges for innvandring og at det tilrettelegges for at innvandrere integreres i loppasamfunnet. Dette kan bidra til å løse mangelen på arbeidskraft både innenfor offentlig- og privat sektor i kommunen.

Tall fra SSB viser at antall innvandrere bosatt i Loppa kommune har økt formidabelt fra 2011 fram til 2017. I 2011 var det 50 innvandrere fra 10 land i Loppa kommune. I 2014 hadde antallet økt til 96 personer fra 15 land. Nye tall per 2017 viser at det nå bor 133 personer med innvandrerbakgrunn i kommunen. De utgjør dermed ca. 14 % av folketallet i Loppa.

År

Innvandrere etter bakgrunn. Antall

	I alt	Europa	Nord-Amerika	Oseania	Asia	Afrika	Sør-Amerika
2011	50	33	0	3	14	0	0
2012	69	49	0	3	17	0	0
2013	90	65	0	3	22	0	0
2014	96	70	0	0	23	0	3
2015	89	60	0	0	26	0	3
2016	85	54	0	0	28	0	3
2017	133	80	0	0	47	3	3

Kilde: SSB. Bearbeiding: KommuneProfilen

Flere innvandrere kommer også til Loppa av andre årsaker enn arbeid og flukt. Det er flere loppaværingar som har funnet kjærligheten i andre land. Familieinnvandring utgjør også en del av den utenlandske innvandringen til Loppa. Denne innvandringen skjer fra mange forskjellige land, men land som Thailand og Filippinene skiller seg ut. Her er det en overvekt av kvinner som kommer.

Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (B) – totalt

		År	2013	2014	2015	2016	2017
Geografi	Måltall						
	antall ↕		710 465	759 185	804 963	848 207	883 751
Hele landet	andel (prosent) ↕		14,1	14,9	15,6	16,3	16,8
	forholdstall (Norge=100) ↕		100	100	100	100	100
Finnmark	antall ↕		8 188	9 043	9 697	10 244	10 825
	andel (prosent) ↕		11,0	12,0	12,8	13,5	14,2
Finnmárku	forholdstall (Norge=100) ↕		78	81	82	83	85
	antall ↕		1 645	1 696	1 779	1 860	1 998
Alta	andel (prosent) ↕		8,4	8,6	8,9	9,3	9,8
	forholdstall (Norge=100) ↕		60	58	57	57	58
Loppa	antall ↕		89	96	89	86	132
	andel (prosent) ↕		8,3	9,3	9,0	9,0	13,6
	forholdstall (Norge=100) ↕		59	63	58	56	81
Hasvik	antall ↕		187	193	211	224	232
	andel (prosent) ↕		18,3	18,6	20,3	21,3	22,4
	forholdstall (Norge=100) ↕		130	125	130	131	133

⁴ <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flest-nye-bosatte-fra-syria>

⁵ <http://www.ssb.no/kommunefakta/loppa>

6. BOSETTING AV FLYKTNINGER I LOPPA

Kommunestyrevedtak 24.11.2015 sak 54/15 viser til at Loppa kommune bestemte seg for å bosette inntil 12 flyktninger i 2016 og inntil 30 i årene 2017- 2019. Det var ønskelig at disse skulle være barnefamilier.

Loppa kommune har fra slutten av 2016 bosatt 21 flyktninger, inkludert familiegjenforening, alle fra Syria. Det bor nå tre familier og tre enslig voksne spredt over Øksfjord. Dette ble gjort med den intensjon om å oppmuntre til nettverksbygging med menneskene i nabolagene de ble bosatt i.

Grunnen til at Øksfjord ble valgt som bosettingssted i Loppa kommune er fordi at det er det største tettstedet og administrasjonssenteret i kommunen. Vi ønsker at tilflyttere skal velge å bo i Loppa, og det er i Øksfjord det er størst næringsliv. Siden deltakerne har rett til norskopplæring og språkpraksisplasser var det naturlig at Øksfjord ble valgt framfor vestre Loppa.

I begynnelsen av 2017 flyttet fire deltakere fra Loppa kommune. Tre flyttet til Alta kommune gjennom avtale for å kunne gå på videregående skole, mens en deltaker gjorde en selvbosetting til Salangen kommune. I slutten av 2017 skjedde det en familiegjenforening, hvor kone og barn ble gjenforent med ektemann.

Antall flyktninger i Loppa i desember 2017: 17, av disse 8 barn.

Antall voksne i introduksjonsprogram og norskundervisning 2017: 8

Antall voksne i permisjon for å kunne ta fulltidsarbeid 2017: 1

Antall barn i barnehage 2017: 5

Antall barn på skole 2017: 3

	Anmodning om bosetting	Vedtak om bosetting	Faktisk bosetting	Familie-gjenforening	Totalt
2016	19	12	19	0	19
2017	4	10	0	2	2
2018	-	10	-	-	
2019	-	10	-	-	

Bosetting av flyktninger i Loppa kommune foregår i dag ved at IMDi sender kommunen en forespørsel om mulighet for å bosette flyktninger som er klar for bosetting. Kommunen tar imot disse flyktningene etter avtale med IMDi når kommunen har kapasitet til det. Ved en familieinnvandring blir kommunen informert fra herboende om familien har fått innvilget visum og potensiell innreise til Norge.

Hovedutfordringen for en liten kommune som Loppa har vært bolig. Flertallet av flyktningene som er på asylmottak er enslige personer med behov for små hybler eller leiligheter, men disse kan også samlokaliseres i større hus med flere soverom. Kommunen ønsket helst å bosette familier med mange barn og som har behov for en større leilighet eller enebolig. Der det er familiegjenforeninger vil dette utløse behov for en større bolig. Generelt er det en utfordring at kommunen må ha bolig til disposisjon før det foreligger opplysninger om familiestørrelse.

Dersom en skal holde fast ved den politiske beslutningen om mottak av flyktninger frem til 2019, samt mulige familiegjenforeninger, tilsier dette at tilgangen på boliger må økes ved å prioritere boliger til de som har krav på det. Det er viktig at boligene er tilpasset behovet og at boligene er nært tjenestetilbud og introduksjonsprogram slik at de blir integrert i lokalsamfunnet.

Prognosene for 2018 og årene fremover er at det vil komme færre asylsøkere til Norge. I 2015 ble det opprettet en ny statsrådsstilling som innvandrings- og integreringsminister som overtok ansvaret på innvandringsområdet i Justisdepartementet samt integreringsområdet fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Dagens regjering har valgt en strengere politikk som har ført til at Norge har fått en strengere linje innenfor innvandring enn tidligere. Færre asylsøkere kommer seg til Norge, færre får innvilget opphold og antall overføringsflyktninger for 2018 er satt til 2 120, noe som er om lag halvparten av antallet for 2017.

Slik som prognosene for 2018-2019 er i dag vil ikke Loppa kommune bli prioritert ved anmodning av flyktninger, så bekymringen kommunen tidligere har hatt om boligkapasitet kan legges bort fram til neste anmodningsrunde.

7. ORGANISERING AV BOSETTING AV FLYTKNINGER I LOPPA

7.1. FLYKTNINGETJENESTEN I LOPPA

Flyktningetjenesten har hatt og har hovedansvaret for mottak, bosetting, introduksjonsprogram og oppfølging av flyktninger i Loppa kommune. Tjenesten er plassert på Rådhuset i Øksfjord og er etter 1.1.2018 organisert under Oppvekst- og kulturetaten etter å ha tidligere vært under Helse- og omsorgsetaten. Tjenesten har pr. i dag én fulltidsansatt, hvorav stillingen er introduksjonskoordinator. I en periode fra november 2016 til mars 2017 ble det ansatt en 50 % miljøarbeider, i midlertidig stilling, for å hjelpe introduksjonskoordinator.

Introduksjonskoordinatoren sin hovedoppgave er å koordinere tiltak som gjelder bosetting og kvalifisering. Andre oppgaver vil være å påse at nyankomne flyktninger får det de har krav på i henhold til lov og avtaleverk, samt lokale retningslinjer. Det følger et koordineringsansvar ovenfor nyankomne flyktninger og andre etater i kommunen. Det er viktig å opprette godt samarbeid med andre etater i kommunen, andre kommuner i fylket, lokalt næringsliv, frivilligtjenesten, lag og foreninger, slik at vi sammen kan danne et felles utgangspunkt for en god integrering for nyankomne flyktninger i Loppa kommune.

Mottak og bosetting skjer i et samarbeid med IMDi. Ved bosetting i kommunen overføres det praktiske ansvaret for flyktningen fra stat til kommune. Det antallet som bosettes er basert på politisk vedtak for en treårsperiode. IMDi sender kommunen en anmodning om antall bosettinger en gang per år.

Loppa kommune har bosatt flyktninger siden 2016. Erfaringen i Loppa er at lokalsamfunnet har en aksepterende holdning til bosetting. Loppa kommune prioriterer god kvalitet på vårt introduksjonsprogram. Det er et fokus på mestring av norsk slik at deltakerne blir selvstendige og kan delta i et ordinært arbeidsliv eller i videre utdanningsløp innen to år. Gjennom tverrfaglig og tverretatlig samarbeid legger vi til rette for en god mottakelse og oppfølging av de som bosettes, samtidig som vi setter tydelige krav og forventninger til de nye bosatte flyktningene.

Kommunen ønsker å legge til rette for at lag, foreninger, klubber og frivillige organisasjoner blir naturlige samarbeidspartnere i aktiviteter og tilstelninger som legger til rette for språkutvikling og inkludering av flyktninger. Målet er å skape aktive og engasjerte mennesker i vårt lokalsamfunn. Frivillig arbeid og dugnadsånd er viktig for å skape aktiviteter, bli kjent og for å skape en mestringsfølelse i samspill med andre.

Nært samarbeid med næringslivet og private aktører innen karriereveiledning og forberedning til arbeidsliv er en forutsetning for å kunne få flest mulig ut i ordinært arbeidsliv i løpet av introduksjonsprogrammet. Loppa kommune skal jobbe for at deltakerne gjennomfører et toårig introduksjonsprogram, og velger å bosette seg i kommunen etter endt program. Vårt

introduksjonsprogram skal ha et arbeidsrettet fokus, der deltakerne i perioder lærer om krav og forventninger i arbeidslivet, blir kjent med frivillige organisasjoner og aktiviteter, og blir selvstendige leietakere med innblikk i krav og ansvar med å eie egen bolig.

7.2. INTRODUKSJONSLOVEN – INTRODUKSJONSPROGRAMMET

Introduksjonsprogrammet ble opprettet ved lov i 2004 (introduksjonsloven). I hovedsak har alle flyktninger som bosettes i kommunen mellom 18 og 55 år og med behov for kvalifisering plikt og rett til introduksjonsprogram. Programmet varer inntil to år med stønad, med mulighet for forlengelse inntil ett år i særlig tilfeller. Introduksjonsordningen er ment å styrke muligheten for aktiv deltakelse i yrkes- og samfunnsliv og sikre økonomisk selvstendighet. Innholdet i programmet er nivåbasert norskopplæring, samfunnskunnskapsfag og språk- og arbeidspraksis eller kurs mot kvalifisering. Grunnskole for voksne kan være del av programmet som skal inneholde opplæring i norsk med samfunnskunnskap og innføring i norsk arbeidsliv.

Rett betyr at man har rett på gratis opplæring etter læreplanen fastsatt av Kompetanse Norge. Denne retten faller bort dersom man ikke har gjennomført opplæringen innen tre år. Etter det må man betale selv.

Plikt betyr at man må ha gjennomført opplæringen for å få innvilget permanent opphold eller statsborgerskap senere.

Det er et krav om at flyktningen skal ha gjennomgått 600 timer, hvorav 550 timer er norskopplæring og 50 timer er samfunnskunnskap. Deltakeren kan deretter søke om flere timer. Dette må behøvsprøves og kommunen må fatte et enkeltvedtak om utvidelsen. Kommunen skal kunne tilby inntil 3000 timer totalt.

Avlagt norskprøve, samfunnskunnskapsprøve og statsborgerskapsprøve er obligatorisk ut fra hvilken oppholdstillatelse en har og skal søke. Prøvene er digitale, tilrettelagte om du har særskilt behov for det og blir avholdt lokalt.

Programmet skal være helårig og bestå av en arbeidsuke på full tid, tilsvarende 37,5 timer jfr. Introduksjonsloven § 4 andre ledd. Deltakerne har rett på 5 ukers ferie (kommunen bestemmer hvilke uker) i tillegg får deltaker fri bevegelige fri- og helligdager. Alle introduksjonsdeltakere skal ha en individuell plan med fokus på måloppnåelse i programtiden. Plan utarbeides i samarbeid mellom deltaker, programrådgiver og voksenopplæringen. Høgtun skole er ansvarlig for undervisning i norsk og samfunnskunnskap i programmet.

Flyktningetjenesten i Loppa kommune følger introduksjonsloven og arbeidslivets lover, og forventer «arbeidstakere» som gjør det samme. For «arbeidet» deltakerne utfører, mottar de introduksjonsstønad minus skatt fra lønningskontoret den 12. i hver måned (etterskuddsvis). Introduksjonsstønaden er nasjonal og utgjør 2G for voksne over 25 år, 2/3 for voksne under 25 år. Ugyldig fravær resulterer i trekk i stønad etter introduksjonslovens føringer. Deltakere i

introduksjonsprogrammet skal på lik linje med andre oppleve at de mottar inntekt på grunnlag av egeninnsats og deltakelse.

Programmet består i dag av, for de fleste, tre dager på skole med norskopplæring og arbeidsrettet norsk, og to dager med språkpraksis på en ordinær arbeidsplass. Erfaringer fra andre kommuner er at de som blir bosatt uten eller med lite skolebakgrunn, har store utfordringer med å oppnå oppsatt mål for språkkompetanse på to år, og har etter enkeltvedtak fått utvidelse av programtiden, inntil ett år.

Loven sier at introduksjonsprogrammet skal i gang innen tre måneder etter bosetting. Forskning viser at rask igangsettelse er positivt i.f.t resultater, og den enkelte flyktning unngår lengre tid med økonomisk sosialhjelp før introduksjonsstøtten igangsettes. I Loppa kommune har vi hatt rask oppstart, og vi har fått blandede tilbakemeldinger på dette. Fordi kommunen var ny bosettingskommune kunne flere rammer vært på plass før deltakerne startet introduksjonsprogrammet senhøsten 2016.

7.2.1. Opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven

Flyktningetjenesten har et samarbeid med voksenopplæringen på Høgtun skole om grunnleggende norskopplæring og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere. Avtalen regulerer innhold og omfang av opplæringen i tråd med Introduksjonsloven og økonomiske forhold. På voksenopplæringen er det ansatt to norsklærere hvorav det er en 100 % stilling og en 50 % stilling. Deltakerne er delt opp i grupper etter hvilke norsknivå de er på. Det er tilrettelagt en egen alfabetiseringsgruppe for personer som har ingen eller lite skoleopplæring da de kom til Norge. Fra november 2016 til mars 2017 var det lite struktur i norskopplæringen og det har gitt utrykk til stor frustrasjon hos deltakerne.

For at deltakerne skulle kunne ta kurs i samfunnskunnskap på morsmålet sitt kjøpte Flyktningetjenesten tjenester fra Drammen introduksjonssenter i august 2017 som hadde undervisning med deltakerne over lyd og bilde. Alle deltakerne som tok samfunnskunnskapsprøven bestod. Tre deltakere gjenstår å ta samfunnskunnskapskurs og prøve på sitt morsmål.

Fra deltakerne startet introduksjonsprogrammet i 2016 har Flyktningetjenesten kjøpt undervisningstjenester fra Aksis Alta/Øksfjord. Avtalen har gått ut på at en dag i uken har deltakerne undervisning i arbeidsrettet norsk med fokus på fremtidig arbeid eller utdanning. Aksis har fra begynnelsen av 2018 fokusert på generell IKT opplæring parallelt med den arbeidsrettede norskopplæringen. Avtalen med Aksis går ut sommeren 2018.

8. FASER I FLYKTNINGARBEIDET

Hvert år sender IMDi anmodningsbrev til kommunen på x antall bosettinger av flyktninger. Dette blir politisk behandlet, og IMDi mottar skriftlig svar på hvor mange Loppa kommune kan bosette inneværende år.

Da flyktningene ble bosatt i kommunen var det mye som skulle koordineres. Som ny bosettingskommune var alt nytt, og det måtte innarbeides interne rutiner og systemer.

Det har tatt lang tid for å få et system i arbeidet. Fra høsten 2017 ble det arbeidet intensivt for å få interne rutiner på plass.

8.1. UTSØKNINGSFASEN

IMDi sender bosettingsdokumenter til flyktingetjenesten i kommunen. Flyktingetjenesten registrerer flyktingen, og informerer politi, helse, barnehage og/eller skole, bolignemnda og voksenopplæringen om bosetting i Loppa kommune. Her skal flyktingetjenesten gi videre informasjon til andre enheter som er nødvendig for å få til en vellykket integrering. Hver enhet ansvarliggjøres på sine oppgaver. Flyktingen(e) får tildelt informasjon om programrådgiver som da begynner prosessen med å finne passende bolig.

Flyktingetjenesten og bolignemnda har et møte om hvilke boalternativer som er ledig på det inneværende tidspunkt i kommunen. Prosessen med å klargjøre bolig starter.

8.2. BOSETTINGSFASEN

Programrådgiver har et informasjonsmøte med den bosatte flykting med tolk. I møtet gjennomgås husleiekontrakt for boligen og etableringsavtalen ved bosetting. Flyktingen gis også relevant informasjon i forhold til flytting, kommunen og introduksjonsprogram.

Informasjonsmøtet i bolig i løpet av de to første ukene etter bosetting har fokus på brann og inneklima (med tolk). Boligperm overleveres, som inneholder leiekontrakt og informasjon om brannsikkerhet og inneklima.

Opgaver Loppa kommune må utføre i forbindelse med bosetting:

- Organisere bosetting av flyktninger i samarbeid med IMDi. Viktig å ta kontakt med mottak før ankomst til kommunen for å ønske velkommen
- Se til at boligene er egnet og innflyttingsklar
- Veiledning, informasjon og oppfølging i boligene til de nyankomne
- Veilede og koordinere tjenester i lag med de nyankomne flyktingene
- Kontaktperson opp mot IMDi, UDI, Fylkesmannen, politi, mottak og eventuelt andre eksterne samarbeidspartnere
- Kontakt med andre som jobber med integrering, bosetting og voksenopplæring

- Besøk hos politiet, skatteetaten og personlig oppmøte i banken
- Tilse at de nyankomne får den kvalifiseringen de har rett og plikt til
- Saksbehandlingsoppgaver: kartlegge og dokumentere. «NIR» og «VISMA Flyktning» er sentral i dokumentasjonsarbeidet
- Kvalitetssikring, utvikling og interne rutinebeskrivelse
- Ansvar for budsjettering, tilskudd og midler
- Utarbeidelse av individuell plan i samarbeid med deltaker
- Informasjonsarbeid rettet mot barnevern, helse, skole, SFO, barnehage og næringsliv

8.3. OPPSTART I INTRODUKSJONSPROGRAMMET

Flyktningen starter snarest mulig i introduksjonsprogrammet, senest innen tre måneder.

- Det foretas en inntaksprøve på Høgtun skole for å kartlegge kunnskaper innen språk. Gjennomgang av personlige egenskaper/ressurser, bakgrunn, og utdannelse- og arbeidserfaring. Dette kartleggingskjemaet legger grunnlaget for videre arbeid med individuell plan. Dato for oppstart skole avtales.
- Innen tre måneder lages individuell plan i samarbeid med flyktningen. Den er basert på kartleggingen og deltakers ønsker om fremtiden. Vi vektlegger at deltaker i introduksjonsprogrammet bør ha flere realistiske mål for jobb/utdanning i planen sin. Et drømmemål er ikke nok! Det er viktig å understreke for deltaker at planen forandres gjennom hele introduksjonsprogrammet.
- Deltakersamtale: Hvert halvår og ellers etter behov med lærer i voksenopplæringen. Viktige spørsmål: Er deltaker på vei mot målet i planen? Hva er neste delmål?
- I tillegg vil programrådgiver ha jevnlig møter med deltaker for å se om deltaker er på rett vei.
- For å mestre grunnleggende norskferdigheter er det viktig at det første halvåret er lagt opp til norskundervisning. Etter at deltaker har oppnådd en grunnleggende norskforståelse kan det være gunstig med språkpraksis to dager i uken for å praktisere norsk på en ordinær arbeidsplass. Dette har ikke kommunen praktisert fra starten, men vil bli implementert med alle nye flyktninger som kommer til kommunen i framtiden.
- I introduksjonsprogrammet i Loppa har vi lagt vekt på at vi ønsker at deltakerne skal beherske norsk på et grunnleggende nivå for å kunne kvalifisere seg til videre utdanning eller arbeid. Tidlig i programmet har deltakerne fått undervisning fra Aksis i «arbeidsrettet norsk» hvor de får vite mer om arbeidslivets regler og normer.

9. OPPVEKST OG UTDANNING

Det er viktig for integreringen av barn og unge, at det skjer en rask og god overgang til skole og barnehage, og at skole og barnehage har nødvendig kapasitet og kompetanse til å følge opp sin del av bosettingsarbeidet. Barn i barnehagealder bør ha tilbud om barnehageplass i kommunen fra den dagen de bosettes. Flyktningetjenesten har hatt et godt samarbeid rundt dette, og de som har hatt behov for barnehage og skole har fått dette tilbudet innen rimelig tid. Forskning viser at jo tidligere barn begynner i barnehagen, jo bedre språkutvikling og i neste omgang gode resultater på skolen⁶.

De fleste innvandrerbarn klarer seg godt, men minoritetsspråklige barn og unge er en sårbar gruppe med tanke på språkutvikling og skolegang. Barnehage og skole er viktige fellesarenaer i samfunnet og alle barn skal kjenne seg inkludert og respektert, uavhengig av livssyn og kulturell bakgrunn. Utdanning er et av de viktigste virkemidlene for å redusere sosiale og økonomiske forskjeller, sikre samfunnsdeltakelse og forhindre segregering og radikalisering. Kommunen burde ha hatt større fokus på at det kunne være barn og unge som kom til Loppa med opplevelser og traumer. I ettertid har det vært tydelig at et par av barna var traumatisert og hadde opplevelser de måtte bearbeide. Det var ikke kompetanse eller resurser i forhold til traumekartlegging og oppfølging.

9.1. BARNEHAGE

I barnehverdagen brukes termen minoritetsspråklige uavhengig av om det er flyktninger, asylsøkere eller arbeidsinnvandrere. Dette gjøres fordi det oppleves mye av de samme utfordringene hos alle tre gruppene.

Pr. i dag omfattes flyktningene av det etablerte barnehage tilbudet i Øksfjord som er kommunalt. I Øksfjord barnehage er det 54 plasser og per april 2018 er det 27 barn (36 plasser). Det betyr at alle som søker plass får det så fremst det er nok personale på plass. Barnehagen må fylle opp plassene sine fra høsten, og det kan derfor ikke garanteres at det er ledige barnehageplasser for flyktninger som ankommer kommunen etter fristen for hovedopptaket som er 1.mars hvert år. Men det har ikke vært et problem så langt.

Enkelte foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn er skeptisk til barnehagen og er lite kjent med hvordan barnehagen som utdanningsinstitusjon er bygget opp. I andre land er det ofte besteforeldre eller familiemedlemmer som passer barna. Det å overlate barnet sitt til fremmede kan være en utfordring for mange. Dette kombinert med økonomi kan gjøre at enkelte ikke ønsker å benytte seg av barnehage tilbudet. Introduksjonsprogrammet betaler for barnehageplassen hvis begge foreldre deltar i programmet. Foreldrene får også stønad til innkjøp av elementært barnehageutstyr. Dette er et viktig tiltak både for barnas integrering, og for at begge foreldrene kan delta aktivt i introduksjonsprogrammet.

⁶ Mld. St. 19 Tid for lek og læring

Når barna starter opp i barnehagen får de foresatte rett til tre dager lønnet permisjon for tilvenning av barn i barnehagen i en innkjøringsperiode. Dette er for å gjøre barna trygg på de ansatte i barnehagen og vise at barnehagen er et trygt og gøy sted å være. Barnehagen har som oppgave å skape forståelse for egen og andres kultur. At barnehageansatte har kompetanse, viser interesse og forståelse for aktuelle språk og kulturer kan være en god inngang både for barn og foreldre i integreringsprosessen.

Utfordringer med norsk som språk kan gjøre kommunikasjon vanskelig og være med på å skape misforståelser. Tolk kan brukes ved planlagte møter, men det er den uformelle kommunikasjonen ved levering og henting som kan være vanskelig. I mange tilfeller vil det være et godt og nødvendig tiltak med foreldreveiledning og flere møter med tolk før og i oppstarten av innkjøringsperioden. Det bør vurderes om barnehagen skal få styrket ressurser i den første perioden etter at de har tatt imot et nyankommet flyktningbarn.

At minoritetsspråklige barn i førskolealder får muligheten til å gå i barnehagen sammen med andre barn kan være avgjørende for hvordan de mestrer overgangen til skolen. I barnehagen jobbes det kontinuerlig med å forberede barn på skolehverdagen med innhold som bidrar til at barna skaper gode sosiale relasjoner til jevnaldrende. Gjennom kontinuerlig observasjon og kartlegging kan barnehagen i samarbeidsmøter forberede skolen på hva som er enkeltbarnets styrker og utfordringer. Øksfjord barnehage besøker Høgtun skole og SFO én gang i måneden gjennom hele året. Lærere fra skolen har også besøkt enkeltbarn i barnehagen for å ha spesialundervisning med barn som skulle starte i 1.klasse. Dermed er skolen forberedt på hva som møter dem, og kan gi barna en myk og kvalitativ god start på skolehverdagen.

9.1.1. Utfordringer

- Flyktningbarna som har startet i barnehage har hatt en veldig lang innkjøringsperiode. Normalt får man tre dager da foresatte skal være med sammen med barnet/barna. Men for flyktningbarna har det gått flere måneder før barnet har blitt trygg.
- Det kan være en utfordring å nå ut til foreldre om hvordan barnehagen som institusjon er bygget opp og gi informasjon om hvilke rettigheter de har (reduert foreldrebetaling, søknadsprosess o.l.)
- Kommunikasjon med foreldre og barn som ikke behersker norsk eller engelsk. Det oppleves at det kan være vanskelig å skape forståelse hos foreldre når det gis enkle beskjeder i forbindelse med levering/henting

9.1.2. Mål for perioden

- Gi barna litt tid til å bli vandt til nytt hjem, nytt samfunn, nytt språk, nytt klima og nye mennesker før de begynner i barnehagen. Er ikke tryggheten der vil ikke læring og utvikling skje.
- Gjøre informasjon tilgjengelig (ulike språk) for foreldre i introduksjonsprogrammet om hvordan barnehagen er bygget opp som en utdanningsinstitusjon og hvor viktig deltakelse er for sosialiseringen før skolestart.

- Tilegne oss kunnskap slik at vi i større grad kan involvere minoritetsspråklige i kultur- og tekstformidling (f.eks. bøker og eventyr også på andre språk enn norsk)
- Oversette nødvendig informasjon til aktuelle morsmål slik at oppstarten er preget av forståelse og ikke misforståelser
- Tettere samarbeid med øvrige kommunale enheter ved mottak av nyankomne flyktningfamilier
- Utfordre foreldre til å bidra sosialt i forhold til dugnader, fritidsaktiviteter og lignende utenom barnehagetiden
- Ved nye bosettinger av flyktningfamilier bør det avsettes ressurser til ekstra personale i innkjøring- og oppstartsfasen.

9.2. SKOLE – ORDINÆR GRUNNSKOLE

Opplæringsloven fastsetter retten til opplæring for alle barn som er bosatt i Norge.

§ 2-1. Rett og plikt til grunnskoleopplæring

Barn og unge har plikt til grunnskoleopplæring, og rett til en offentlig grunnskoleopplæring i samsvar med denne loven og tilhørende forskrifter. Plikten kan ivaretas gjennom offentlig grunnskoleopplæring eller gjennom annen, tilsvarende opplæring. Retten til grunnskoleopplæring gjelder når det er sannsynlig at barnet skal være i Norge i mer enn tre måneder. Plikten til grunnskoleopplæring begynner når oppholdet har vart i tre måneder. Departementet kan i særlige tilfeller fritta elever fra denne plikten.

All erfaring tilsier at et godt utviklet språk er første bud for en vellykket integrering, derfor er det viktig å iverksette tiltak så tidlig som mulig i skoleløpet. Skolen skal gi alle elever et tilpasset opplæringstilbud. Med minoritetsspråklige elever i grunnopplæringen forstår vi barn, unge og voksne som har et annet morsmål enn norsk eller samisk. Disse elevene har rett på særskilt språkopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge ordinær opplæring. En slik tidlig innsats bidrar til at nyankomne elever kan få et godt læringsutbytte. God språkutvikling er også avgjørende for lek og sosiale relasjoner. For foreldre er også skolen en viktig arena for samhandling med andre og en kilde til mye informasjon om norsk samfunnsliv.

Et trygt og inkluderende nærmiljø er viktig for et godt oppvekstmiljø. Et godt nærmiljøarbeid må bygge på samspill mellom offentlige krefter, frivillige organisasjoner, foreldre og barn og ungdom selv.

Introduksjonsprogrammet i Loppa kommune betaler for skolefritidsordningsplass til barna hvis begge foreldre deltar i programmet. Dette er et viktig tiltak både for barnas integrering, og for at begge foreldrene kan delta aktivt i introduksjonsprogrammet.

9.2.1. Organisering

Når nyankomne og andre minoritetsspråklige elever med svært begrensede ferdigheter i norsk flytter til kommunen blir de plassert i klasser sammen med andre elever. Siden det på Høgtun skole praktiseres sammenslåtte klasser på grunn av antall elever per årstrinn, kan minoritetsspråklige elever få tilstrekkelig oppfølging i klasserommet. Eleven går i ordinær klasse, men har faget «Norsk 2» som en ekstra innsats i opplæringen.

Fordelene ved en slik modell er at barnet begynner ved sin nærskole umiddelbart, knytter sosiale bånd til sine klassekamerater, har venner og sosiale nettverk på fritiden og må kommunisere på norsk for å gjøre seg forstått.

9.2.2. Elevens rettighet - enkeltvedtak

For å avgjøre om en elev har rett til særskilt språkopplæring etter § 2-8, må skolen kartlegge elevens ferdigheter i norsk og foreta en vurdering av hvilken språkopplæring eleven vil ha best nytte av for å tilegne seg norsk raskest mulig. Dette gjelder alle elever som ikke har tilstrekkelige norskkunnskaper, om en er flyktning eller barn av arbeidsinnvandrere. Verken opplæringsloven eller forvaltningsloven krever at det foreligger en søknad om særskilt norskopplæring, men foresatte skal gis anledning til å uttale seg før vedtak fattes. Det er ingen plikt til å motta særskilt språkopplæring.

9.2.3. Antall elever og språk

Høgtun skole har 8 minoritetsspråklige elever. Av disse er tre flyktninger, i tillegg er en del tospråklige barn på skolen.

Skole	Antall elever	Minoritetsspråklige elever
Høgtun skole	54	8
Bergsfjord skole	8	0
Sandland skole	3	2

Data per 9.4.2018

Høgtun barneskole bruker Hero tolk i gjennomsnitt to ganger i året per elev, om det er søsken kan dette slås sammen. Tolkesamtalene blir brukt til utviklingssamtalene skolen har. Ellers brukes tolk om det er diverse viktig informasjon fra skolen. Det kan være utfordrende å sikre at informasjon som elevene får på skolen blir videreformidlet til hjemmene. Det kan også være utfordrende å skape en forståelse for hva som er forventet av foreldrerollen i Norge. Her har skolen et samarbeid med helsesøster som hjelper til med dette. Kontaktlærerne jobber tett opp mot foresatte, men det gis ikke særskilt opplæring i dette.

9.2.4. Læreplaner

Høgtun skole følger læreplanverket som består av generell del, prinsipper for opplæringen, læreplaner for fag og fag og timefordelingen. Dette er forskrifter til opplæringsloven og skal styre innholdet i opplæringen. Læreplanens generelle del utdyper formålsparagrafen i

opplæringsloven, angir overordnede mål for opplæringen og inneholder det verdimeslige, kulturelle og kunnskapsmessige grunnlaget for grunnskolen og videregående opplæring. Generell del av læreplanverket er videreført fra R-94 og L97. Prinsipp for opplæringen ble fastsett av Kunnskapsdepartementet juni 2006. Den inneholder en innledning, læringsplakaten, sosial- og kulturell kompetanse, motivasjon for læring og læringsstrategier, elevmedvirkning, tilpasset opplæring og likeverdige forsetninger, lærere og instruktører – kompetanse og rolle, samarbeid med hjemmet og samarbeid med lokalsamfunnet.

Loppa skolen er under utvikling og Høgtun skole vil nå jobbe med «Loppa skolen i utvikling». I løpet av høsten 2018 vil skolen jobbe med de fire grunnpilarene: stabil organisering, årsbytte- og emnebytteplaner, læring i aldersblandede grupper og nærmiljøpolitikk.

Skolen har et fokus på «Tidlig innsats» og de holder på å utvikle det videre. Med «tidlig innsats» kan man unngå at vansken for barnet blir unødvendig stor og at det oppstår tilleggsvansker. Det kan hjelpe å forebygge skeivutvikling, sosiale vansker, læreversker, frafall i skolen og hindre at barnet seinere i livet havner utenfor arbeidslivet.

9.2.5. utfordringer

- Knapphet/mangel på kompetente morsmåslærere og tospråklige lærere i grunnskolen
- Elevene som kommer til Norge har ulike bakgrunn og opplevelser. Erfaringer fra andre kommuner viser at noen elever har negativ atferd/uro på grunn av tidligere opplevelser.
- Manglende flerkulturell kompetanse og kunnskap om flerspråklighet i skolene
- Skape arenaer der foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn kan få innsikt og forståelse for det norske skolesystemet på et språk de forstår
- Det trengs flere ressurser så ansatte kan jobbe med norsk 2, i tillegg til assistenter om det er behov for det.

9.2.6. Mål for perioden

- Kommunen skal sikre opplæringslovens krav til innhold og gjennomføring av grunnskoleopplæring for elever med minoritetsspråklig bakgrunn på en måte som fremmer god språkopplæring og god integrering.
- Målet med særskilt språkopplæring er at eleven så raskt som mulig tilegner seg ferdigheter i norsk. Når eleven har tilstrekkelige kunnskaper i norsk til å kunne følge den ordinære opplæringen, opphører rettighetene etter § 2-8.
- Kommunen skal forbedre informasjon til flyktningfamilier gjennom informasjonsmøte om skole i Norge.
- Loppa kommune skal arbeide for økt kompetanse og bevissthet om tverrkulturell kommunikasjon blant ansatte i kommunen.
- Videreutdanning av lærere. Av de lærerne som er fast ansatt må kompetansen økes innenfor norsk for språklige minoriteter.

9.3. SKOLE – VOKSENOPLÆRING

Voksenopplæringen (VO) som holder til på den gamle Høgtun barneskole har ansvaret for norskopplæringen og samfunnskunnskap. VO leverer kommunale tjenester til voksne som har rett og/eller plikt til opplæring ut fra Lov om introduksjonsordning, samt ut fra Opplæringsloven kapittel 4. Oppdraget er å legge til rette for at flest mulig av deltakerne blir kvalifisert til videre utdanning, arbeid og som deltaker i det norske samfunnet.

Loppa kommune har for tiden åtte personer på introduksjonsprogram. Et helårig og fulltidsprogram hvor språk- og arbeidspraksis inngår og er lovpålagt etter Introduksjonsloven. Fylkesmannen følger kommunene opp med tilsyn i forhold til oppfyllelsen av introduksjonsloven.

Det er store variasjoner i forhold til skole- og utdannelsesbakgrunn fra hjemlandet. I gruppen er det både analfabeter og personer med universitetsbakgrunn. Det sier seg selv at den første gruppen har svært liten mulighet for å nå målet om videre jobb eller utdanning etter to år på introduksjonsprogram, og må derfor sikte på et tredje år på introduksjon.

Etter ett år i introduksjonsprogram har flere fått et grunnleggende språknivå, men det er flere som synes det er vanskelig å lære et helt nytt språk. Det er blitt understreket at deltaker selv må være aktiv, studere hjemme og bruke norsk utenfor skolen ved å prøve å oppsøke sosiale arenaer for å praktisere norsk.

Lav motivasjon hos flere av deltakerne har resultert i høye fraværstall og lav språklig progresjon. Deltakerne har fått informasjon om helsetjeneste og psykisk helse, men kulturelle tabuer kan gjøre det vanskelig for dem å ta kontakt selv.

Deltakerne har rett til å delta i introduksjonsprogrammet i to år, og i løpet av denne tiden skal de være kvalifisert til yrkeslivet eller til en videre utdanning i Norge. Det blir satt opp individuell plan med deltakerne sine mål for programmet, og de blir fulgt opp av introduksjonskoordinator og lærer.

Den nasjonale målsettingen med introduksjonsprogrammet er at 70 prosent av deltakerne skal være i arbeid eller utdanning etter avsluttet program. I snitt når de mannlige deltakerne mellom 20 og 25 år denne målsettingen i dag. Det er for få kvinner som går over i arbeid eller utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram⁷.

Kompetansenivået og behovet for opplæring varierer mye blant voksne flyktninger og innvandrere som kommer til landet. Noen har høy formell kompetanse, men møter på utfordringer med å få den godkjent. Andre har lav formell utdanning og klarer ikke imøtekomme kravene det norske arbeidsliv stiller.

Deltakerne får norskopplæring for å klare et høyest mulig nivå på norskprøven ved endt program. Nivåene i norskprøven følger det europeiske rammeverket for språk. Nivåene er

⁷ St.Meld. 30 «Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk»

rangert fra A1 til C2, hvor A1 er grunnleggende norskkunnskaper på lavt nivå og C2 er flytende norsk. Et av kravene for opptak til høyere utdanning i Norge er dokumenterte ferdigheter i norsk på nivå B2.

To av deltakerne har tatt norskprøver på nivå A1/A2 hvor begge har bestått A2. Tre deltakere skal ta norskprøver sommeren 2018.

Deltakerne skal også ha opplæring i samfunnskunnskap for størst mulig grad forstå det norske samfunnet. Her går de gjennom temaene historie, geografi og levesett, barn og familie, helse, utdanning og kompetanse, arbeidsliv og demokrati og velferdssamfunn på et språk de forstår.

9.3.1. Språkpraksis

Kvalifiseringstiltakene i introduksjonsprogrammet må tilpasses den enkelte og den kompetansen som etterspørres i arbeidsmarkedet. De som deltar på en ordinær arbeidsplass som en del av introduksjonsprogrammet har høyere sannsynlighet for å komme i arbeid eller utdanning, enn de om ikke har arbeid som en del av programmet.

Loppa kommune valgte tidlig at deltakerne skulle ha språkpraksis som en del av introduksjonsprogrammet. To dager i uken er deltakerne på en ordinær arbeidsplass hvor de er en del av et kollegialt og utfører arbeidsoppgavene typisk for den arbeidsplassen. Målet for språkpraksisperioden er å utvikle evnen til å kommunisere på norsk, få kjennskap til norsk arbeids- og samfunnsliv og få innblikk i et mulig framtidig yrke. Arbeidsplassen utnevner en norsk fadder som får et særskilt ansvar til å følge opp deltakeren ved å inkludere vedkommende i miljøet, forklare ord osv. Deltakeren kommer i tillegg til, ikke i stedet for andre ansatte og vil ikke motta lønn fra arbeidsplassen. Ved endt praksistid vil deltaker få en attest og referanse fra praksisplassen.

Introduksjonskoordinator har hovedansvaret for oppfølging av språkpraktikanten og fadder. Deltakeren får tett oppfølging, spesielt i begynnelsen. Behovet vil variere ut fra bakgrunn og hvordan deltaker fungerer på arbeidsplassen. Flyktningetjenesten har et behov for å ha tilgang på nok språk- og praksisplasser i kommunen. Det er mange enheter i Loppa kommune som er gode til å ta imot en flyktning i to dager språk- og arbeidspraksis, men det trengs flere plasser. Det er viktig å presisere at det er Loppa kommune som helhet som mottar flyktninger, ikke bare kun flyktningetjenesten.

9.3.2. Tiltak i introduksjonsprogrammet

Hovedelementene i introduksjonsprogrammet skal være opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tiltak som forbereder for arbeidslivet. Programmet kan også inneholde andre tiltak. Aktiviteter som deltakerne har fått er informasjon om fysisk og psykisk helse, barnevern, kosthold og ernæring, mental helse via Brox coaching, perletur i regi av Finnmarks friluftsråd, yrkes- og jobbmesse, skidag og månedlig språkkafé på biblioteket.

Kommunen kjøper eksterne tjenester fra Aksis Alta/Øksfjord. Det er anbefalt at kommunene arbeidsretter norskopplæringen på et tidlig tidspunkt. Siden introduksjonsprogrammets start

har Aksis hatt undervisning en dag i uken for de deltakerne som er på et grunnleggende norsknivå. De fleste av deltakerne har også fått en generell innføring i IKT, Microsoft Word, nettbank og personlig økonomi.

Norge har de siste par årene hatt en økning i antall arbeidsledige⁸. Vi ser at det er en økende tendens til at det stilles krav om høyere utdanning eller formell fagkompetanse som et fagbrev innenfor de fleste bransjer, noe som gjør det viktig å skolere flyktninger godt for å klare konkurransen på arbeidsmarkedet.

I nedgangstider er flyktninger og innvandrere en utsatt gruppe i forhold til varig utestengelse fra arbeid, og veien blir kort til varig mottaker av sosialhjelp. Det eneste som på sikt kan motvirke dette, er fokus på relevant utdanning og arbeidserfaring i forhold til behovet i et framtidig arbeidsmarked, i kommunen og i regionen. Det er viktig med «smarte» valg for de voksne som bosettes nå, men også i forhold til god veiledning og oppfølging av barna til flyktningene som bosettes.

Det er et mål at deltakerne skal ha høy yrkesdeltakelse og stor grad av selvforsørging. Arbeid er en kilde til inntekt, selvrespekt og selvrealisering. Høy sysselsetting er viktig for å utvikle et bærekraftig samfunn, redusere sosiale ulikheter og forebygge fattigdom. Arbeidsledigheten hos innvandrere er ofte høyere enn øvrig befolkning, og de rammes hardere i krisetider hvor de er ofte de første som må gå. Mange innvandrere er overkvalifisert, men får ikke godkjent/anerkjent og det skaper frustrasjon og et fall i status. Derfor er innvandrere oftere sysselsatt i yrker uten krav til utdanning, og er oftere midlertidig ansatt enn den norske befolkningen. Innvandrere må oftere enn øvrig befolkning ha hjelp fra systemene rundt som trygdeytelser og sosialhjelp. De scorer dårligere enn øvrig befolkning på levekårsstatistikker hvor noen grupper er tungt overrepresentert med lav inntekt, lav utdanning og dårlige boforhold. Men det er stor variasjon mellom innvandrergруппene. Landbakgrunn og innvandringsgrunn, om det var frivillig eller tvungen innvandring, har stor sammenheng med levekår. Botid har stor betydning, samme har sosiale levekårsindikasjoner som inntekt, utdanning og arbeid.

Sitasjonen og mulighetene i det lokale arbeidslivet er ikke til en hver tid i samsvar med behovet som en har blant kvalifiserte deltakere. To av deltakerne har fått tilbud om fulltidsjobb etter bare ett år i introduksjonsordningen. En har tatt permisjon for å kunne benytte seg av jobbtilbudet. Dette ser vi som veldig positivt.

Innbyggere i Norge må bruke digitale verktøy for å skaffe seg best og mest mulig oppdatert informasjon om det offentlige tjenestetilbudet. Lave datakunnskaper gjør at flyktningene lett kan havne i et digitalt utenforskap. Offentlige tjenester foregår mer og mer digitalt. Skattemeldinger- og kort, SFO- og barnehageplass, lønnslipper, NAV, betalingstjenester, nettbank, hjelpemidler tilknyttet helse- og omsorgstjenester er eksempler på det. Storsamfunnet krever at du må på nettet, eller via applikasjons-tjenester for slike tjenester. For å bekjempe digital utenforskap har Aksis startet opp fra desember 2017 med å inkorporere

⁸ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/arbeidsloysa-pa-4-1-prosent--341025>

generell IKT-forståelse i undervisningen. Alle deltakerne fikk utdelt en bærbar pc når de startet opp i introduksjonsprogrammet med tanke på å bruke den i norskundervisningen.

Flyktingetjenesten har et EXIT introkurs, som heter «Klart jeg kan», fra 6 måneder før introduksjonsprogrammets slutt. Dette er for å bevisstgjøre flyktingen på mål i den individuelle planen og den situasjonen som vil komme når programmet er ferdig etter to år.

9.3.3. utfordringer

- Flere av deltakerne på introduksjonsprogrammet er på et lavt norsknivå et år inn i programmet
- En av deltakerne på introduksjonsprogrammet må utvide programtiden fra 2 år til 3 år fordi deltaker har ingen eller lite skolebakgrunn før ankomst til Norge
- Flyktingens eget ansvar for å bli integrert
- Få bedrifter i kommunen som gjør det utfordrende å skaffe gode språkpraksisplasser til alle
- Mangel på norske språkarenaer i kommunen for flyktinger - for få deltar i kultur- og fritidsaktiviteter
- Flyktingetjenesten har i dag en arbeidssituasjon som i for stor grad domineres av koordineringsarbeid for hver enkelt flykting. Skal kommunen øke antallet flyktinger til 30 i 2019 må det ansettes flere for å bistå i arbeidet
- utfordringen etter introduksjonsprogrammet er hvis deltakerne ikke har en jobb å gå til og norskkunnskapene er for svake er at veien blir kort til å bli sosialhjelpsmottakere
- Skaffe nok boliger til bosatte flyktinger. Loppa kommune har altfor få kommunale boliger, og flyktinger har ikke førsteprioritet på disse. Det private leiemarkedet er lite i Loppa

9.3.4. Mål for perioden

- Bedre integrering og inkludering av flyktingene ved at alle kommunale enheter tar sitt ansvar i bosettingsarbeidet i kommunen.
- Ved økt bosetting økes bemanningen på oppfølging på psykisk helsearbeid og praktisk bosetting i boligene
- Andelen introduksjonsdeltakere som går over til utdanning eller arbeid etter 2 år i introduksjonsprogram er 80 % (mål på landsbasis 70 %, sees i forhold til et stramt arbeidsmarked i perioden)
- Åpne opp for flere språk- og arbeidspraksisplasser i både kommunen og det private næringsliv
- Få en oversikt over hvilke yrker og jobber det trengs i kommunen, fylket og landet for å arbeidsrette introduksjonsprogrammet bedre
- Få til et samarbeid med NAV om tiltak for flyktinger

10. GENERELT OM HELSE I INNVANDRERBEFOLKNINGEN

Norge er et av verdens beste land å bo i. Likevel skaper sosiale ulikheter store forskjeller i helsetilstanden i befolkningen. Norge har også i økende grad blitt et flerkulturelt samfunn, særlig etter at innvandring fra land utenfor Europa begynte i 1970-årene. Dette skaper utfordringer for arbeidet med folkehelse. Folkehelse dreier seg om helsetilstanden i befolkningsgrupper.

Migrasjon er en selvstendig risikofaktor for sykdom, og særlig psykisk sykdom. Dette gjelder uavhengig av årsaker til migrasjon, og det er særlig tiden etter flytting som er kritisk, med en sterk sammenheng med risiko for sykdom. Av de som kommer til Norge som flyktninger har flertallet opplevd traumatiske situasjoner. Det å skape så gode og trygge rammer i lokalsamfunnet som mulig er derfor avgjørende for framtidig helse og funksjonsnivå, og for at de skal bli integrert og bli en naturlig del av lokalsamfunnet.

Innvandrere i Loppa kommune etter landbakgrunn. Antall.

År	Innvandrere etter bakgrunn. Antall						
	I alt	Europa	Nord- Amerika	Oseania	Asia	Afrika	Sor- Amerika
2005	46	39	0	0	7	0	0
2006	44	31	0	0	10	3	0
2007	39	28	0	0	11	0	0
2008	33	22	0	0	11	0	0
2009	35	23	0	0	12	0	0
2010	45	29	0	3	13	0	0
2011	50	33	0	3	14	0	0
2012	69	49	0	3	17	0	0
2013	90	65	0	3	22	0	0
2014	96	70	0	0	23	0	3
2015	89	60	0	0	26	0	3
2016	85	54	0	0	28	0	3

2017	133	80	0	0	47	3	3
------	-----	----	---	---	----	---	---

Kilde: Statistisk sentralbyrå - SSB ◊◊ Bearbeiding: KommuneProfilen

Arbeidsinnvandrere har i utgangspunktet en god helse og høyere deltakelse i arbeidslivet enn befolkningen ellers, men er overrepresentert i statistikken over arbeidsulykker, og har en økt risiko for å falle ut av arbeidslivet på lengre sikt. Årsaker kan være blant annet fysisk tungt arbeid, ensidig arbeidserfaring og manglende norskkunnskaper.

Alle innbyggere skal sikres likeverdige helsetjenester og tilgjengelige helsetjenester er sentrale for gode levekår. Innvandrere skal benytte seg av de ordinære helsetilbudene i Loppa kommune.

Oversiktsdokument for folkehelse i Loppa kommune⁹ peker på at i Norge har en økende del av familiene med vedvarende lav inntekt oftest innvandrerbakgrunn. Den delen er nå på over 50 prosent, og skyldes mellom annet lavere yrkesdeltakelse, ofte bare én forsørger i familien. Dette gjelder særlig 1.generasjonsinnvandrere og barna deres. Andelen barn i lavinntektsfamilier er økende i disse innvandrergruppene, der foreldrene ofte har svak tilknytning til arbeidslivet, og flere barn å forsørge.

Det er en klar sammenheng mellom folkehelse og andre samfunnsforhold, og innsatsen for å bedre folk sin helse må rettes mot hele kjeden av årsaker bak helseutfordringene. For å kunne skape grunnlag for bedre helse blant innvandrere er det altså nødvendig å ta tak i andre grunnleggende vilkår i samfunnet som for eksempel økonomi, oppvekstvilkår og arbeids- og bomiljø. Folkehelsedokumentet stadfester hvordan samarbeid på tvers av sektorer er avgjørende for et viktig referansedokument for lokal innsats på integreringsfeltet.

Hovedbudskapet er at en god helsetjeneste for minoriteter også er en god helsetjeneste for etniske nordmenn. Ved å møte pasienten med en åpen og respektfull innstilling, være spørrende, «ikke-vitende» og nysgjerrige, kan man legge grunnlaget for en god dialog. Man må ikke se seg blind på ulikhetene, og ikke tro at alle forskjeller skyldes kultur i seg selv. I møtet med den enkelte pasient er det ofte likhetene som binder oss sammen.

Det er allikevel ulike faktorer som bidrar til etniske helseforskjeller. Det kan være sosiale ulikheter i helse som utdanningsnivå, inntekt og arbeidsmiljø. Det kan være kulturell- eller migrasjonsbetinget livsstil som kosthold, mosjon, røyking, diabetes, hjerte- og karsykdommer, vitamin D-mangel og mer. Det kan være personens kunnskap om helse og kjennskap til norsk helsevesen, kommunikasjon mellom helsepersonell og pasient, holdninger, lav utdanninge/analfabetisme, helseanalfabetisme og ulik forståelse av kropp og helse. Eller det kan være faktorer som trenger tilrettelagt behandling og rehabilitering som genetikk (eks. Sigdcelleanemi, vitamin D-mangel, arvelige funksjonshemninger, smitte fra

⁹ «Folkehelse i Loppa kommune». Oversiktsdokument status 2018-2022 under utarbeidelse.

opprinnelseslandet (eks. tuberkulose, malaria, hepatitt, polio, hiv/aids), og hvordan helsevesenet i opprinnelseslandet er.

Innvandrere og flyktninger har oftere psykiske helseplager enn øvrig befolkning. Dette settes i sammenheng med blant annet psykiske påkjenninger som man kan oppleve ved en migrasjonsprosess. Før selve emigreringen starter kan man oppleve sin egen og familiens sikkerhet som truet i det landet man opprinnelig kommer fra eller det landet man befinner seg i. For mange migranter kan et liv i et katastrofe- og/eller konfliktområde innebære følelser av usikkerhet, utrygghet og forvirring av ulik grad. Under selve migrasjonen/flukten kan man oppleve farer og flere belastende opplevelser på vei til trygghet. Ved siden av mulig manglende tilgang på mat, drikke og medisiner, kan man risikere brudd på sine menneskerettigheter. Plyndring, overgrep, voldtekt, tortur og fengsling kan være noen av disse opplevelsene. Etter endt reise kan man både bære preg av lettelse og bekymringer. Ofte kan eksiltilværelsen innebære adskillelse og bekymringer for sine gjenværende familiemedlemmer, venner og naboer, fremtiden for landet man emigrerte fra. Som nyankommen skal man tilvennes et nytt land med ny samfunnsstruktur, nye normer, språk og klima. Samtidig kan man oppleve påkjenninger grunnet tap av roller og nedgang i økonomisk status.

Faktorer som bidrar til etniske helseforskjeller innen psykisk helse kan være sosial isolasjon og ekskludering som språk- og kulturforskjeller, rasisme og diskriminering, omsorgssvikt og kulturbaserte kjønnsroller. Det kan være skadelige kulturelle/religiøse praksiser som tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Noen kan være minoritet i minoriteten som seksuell legning og kjønnsidentitet. I opprinnelseslandet kan psykisk helse være skam- og tabubelagt, og derfor kan det være lav kunnskap om psykisk helse. Psykisk uhelse er ikke noe man snakker om og personer med psykiske lidelser blir ofte utsatt for stigmatisering. Dette er knyttet til ulike myter, feiloppfatninger, negative fordommer og diskriminerende holdninger fra andre i samfunnet. Dette kan igjen føre til at traumer fra krig, tortur og forfølgelse ikke blir tatt på alvor av deltaker, og behandling og rehabilitering kanskje kommer i gang for sent. Dagens Norge har en åpen og forståelsesfull holdning til psykisk uhelse. Det er større kunnskap om psykisk helse, og større aksept for at man står fram og forteller om sine psykiske vansker.

11. HELSE – FLYKTNINGER I LOPPA KOMMUNE

Helsesenteret i Øksfjord har ansvar for å gjennomføre førstegangssamtaler med alle flyktninger som blir bosatt i kommunen. Helsestasjonen følger opp gravide, barn og familier, og andre som blir bosatt. Denne oppfølgingen skal skje med hjelp av tolk. Det blir kontrollert tuberkulosestatus, kartlagt tidligere vaksinestatus, eventuelt oppvaksinering i tråd med barnevaksinasjonsprogrammet, og tilvist til fastlege, psykisk helse og spesialisthelsetjenesten ved behov.

Loppa kommune følger «Veileder for helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktninger og familiegjennforente»¹⁰. Alle som kommer til Norge etter opphold på mer enn tre måneder i land med høy forekomst av tuberkulose, har plikt til å gjennomgå tuberkuloseundersøkelse. Dette gjelder både flyktninger, arbeidsinnvandrere, studenter og nordmenn i utlandet. Undersøkelsen skal gjennomføres før eventuelt arbeid med barn/unge eller i helsetjenesten.

Helsestasjonen og skolehelsetjenesten er særlig viktige i et forebyggende perspektiv. Skolehelsetjenesten er den første helsetjenesten barn og unge kan oppsøke på eget initiativ når de har utfordringer eller ønsker en voksen de kan stole på. Helsesøster skal ha tverrfaglig samarbeid med andre instanser i forhold til de behov barnet måtte ha. Loppa kommune jobber med «Tidlig innsats» til barnets beste i et tverrfaglig perspektiv. Barnevernet har det samme ansvar for flyktningbarn som for innbyggerne ellers. I barnevernsloven § 6-4 er det fastsatt en generell opplysningsplikt for offentlige styresmakter i sammenheng med mistanke om alvorlig omsorgssvikt eller atferdsvansker. I den enkelte særlover på helse-, sosial- og skoleområdet er denne opplysningsplikten utvidet til å gjelde all personell som arbeider i etaten regulert av lovene.

Lovverk

I korte trekk: likeverdige tjenester (helseforetaksloven § 1), likeverdig tilgang til tjenester (pasientrettighetsloven 1-1), rett til medvirkning (pasientrettighetsloven § 3-1), tilpasset informasjon (pasientrettighetsloven § 3-2), sikre at mottaker forstår (pasientrettighetsloven § 3-5), i tillegg skal alle landets kommuner [...] sørge for nødvendig helsetjeneste for alle som bor eller midlertidig oppholder seg i kommunen (kommunehelsetjenesteloven § 1).

11.1. PSYKISK HELSE

Tilbudet ved enheten for rus- og psykisk helse gis på dagtid, mandag til fredag.

Tjenesten er et gratis lavterskeltilbud. Det betyr at personer kan ta kontakt direkte med tjenesten – uten å ha henvisning fra lege eller andre. Tjenesten bygger på lett tilgjengelighet,

¹⁰ <https://helsedirektoratet.no/retningslinjer/asylsokere-flyktninger-og-familiegjennforente>

tidlig hjelp, tverrfaglighet og stor grad av brukermedvirkning. Naturlige samarbeidspartnere er kommunehelsetjeneste, leger, helsesøster, fysioterapitjenesten, NAV og spesialisthelsetjenesten.

Rus- og psykisk helsetjeneste har som formål å hjelpe mennesker med psykiske lidelser/-problemer. Det kan også være mennesker som opplever krise eller som befinner seg i en vanskelig livssituasjon. Tilbudet kan gis som samtaler, veiledet selvhjelp, kognitiv terapi og miljøterapi.

Enkelte grupper innvandrere har dårligere psykisk helse enn øvrig befolkning. Det kan være senvirkning av krig, forfølgelse og flukt. Mange flyktninger og asylsøkere har traumatiske opplevelser med seg i bagasjen når de kommer til Norge. I takt med det økende antallet flyktninger og asylsøkere som kommer til Norge, er det også et større behov for gode psykologiske behandlingstiltak.

Loppa kommune har et psykososialt kriseteam ved ekstraordinære hendelser som en viktig del av kommunens beredskapsansvar. Flyktningene har fått informasjon om psykososialt kriseteam på arabisk.

11.2. FASTLEGE

Legetjenesten er i dag lokalisert på helsesenteret med tre fastleger. Bosatte flyktninger har rett på å få tildelt fastlege. Fastlegene er etter fastlegeforskriften gitt et koordineringsansvar for personer på sin liste. En av de viktigste styrkene i fastlegeordningen er kontinuitet i lege-pasientforholdet, og det er derfor avgjørende med stabile fastleger. Fastlegene skal gi nødvendig helsehjelp i form av undersøkelser og behandling av fysisk og psykisk lidelse, men også ha fokus på livssituasjon og sosiale forhold. Fastlegene skal være oppmerksomme på risikofaktorer, gi individuelle råd om forebygging og helsefremmende tiltak, henvise til spesialisthelsetjenesten og samhandle med andre tjenester i kommunen. De skal ha et samarbeid med NAV om tilrettelegginga av arbeid og sykemelding ved helseproblem som påvirker arbeidsevne. Fastlegene har også ansvar for å undersøke og behandle eventuelle smittsomme sykdommer.

Fastlegeordningen fungerer som en lavterskelstjeneste der alle som ønsker time skal få tilbud om det. Tjenesten er gratis for barn fram til 16 år og for noen andre grupper. En kjenner til at kostnad kan være en barriere for nyankomne flyktninger, og undersøkelser viser at disse som gruppe er underforbrukere av legetjenesten.

11.3. TANNHELSE

Tannhelsen blant flyktninger, både barn og voksne, er dårlige enn den øvrige befolkningen. Årsaker til dette kan være dårligere kosthold, dårligere tannhygiene, mindre bruk av fluorholdig tannkrem og lite informasjon om tannhygiene og viktigheten av dette. Deltakerne har fått informasjonsmateriell til bruk for foreldre, barn og unge med innvandrerbakgrunn på arabisk.

Alle flyktingene, fra de blir bosatt, skal gjennomgå en førstegangsundersøkelse hos tannlege. Barna følger vanlig tannhelseprogram på lik linje som andre barn i Norge. Frem til og med det året du fyller 18 år blir du kalt inn til tannlegen automatisk, og all behandling med unntak av regulering er gratis.

Som hovedregel må voksne betale utgiftene til tannbehandling selv, men det finnes enkelte unntak dersom man har visse sykdommer, tilstander eller skader. Tannlegen vil undersøke de voksne over 18 år og gi Flyktingetjenesten et kostnadsoverslag over tannbehandling vedkommende vil trenge. Flyktingetjenesten vil da i samarbeid med tannlege innvilge et beløp gjennom et enkeltvedtak. Tannhelse sees på som viktig for å kunne delta i introduksjonsprogrammet.

Det er viktig at det blir brukt tolk under undersøkelser hos lege eller tannlege. Det er tjenesteyterne og den som organiserer tjenesten som har et ansvar for at all formidlet informasjon blir forstått av pasienten.

11.4. UTFORDRINGER OG MÅL

- Flyktinger i integreringsfasen får nødvendig helsehjelp til smittevern, oppfølging, psykisk helsevurdering, svangerskapsoppfølging og helsestasjonstjenester for barn.
- Det er et fokus på helsefremmende arbeid for flyktinger og innvandrere gjennom tiltak med et forebyggende perspektiv.
- Viktig at helsepersonell har en forståelse for at pasienten kan ha en annen sykdomsforståelse og forståelse av hva som er god behandling, og/eller gjensidig tillit.
- utfordringer i møte med flyktinger med psykiske plager etter traumer.
- utfordrende med språk, kommunikasjon og ulikheter i kultur, vaner og religiøs praksis.
- utfordrende for helsetjenesten å forholde seg til et stadig økende mangfold i en tid preget av effektivisering, innstramminger og standardløsninger.
- Bruke Frisklivssentralen mer aktivt som en veiledning/hjelp til endring og mestring av levevaner, motivasjonssamtaler, fysisk aktivitet, kosthold og røykeslutt
- Temadager på voksenopplæringen om ulike helserelaterte spørsmål, for eksempel oppvekst, normalutvikling, kosthold og helse, fysisk aktivitet, psykisk helse og tannhelse.
- Flyktingetjenesten og voksenopplæringen motiverer deltakelse i helsefremmende og sosiale arrangementer som for eksempel «Aktiv på dagtid».

12. NAV

Flyktingtjenesten ligger per i dag utenfor Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV). Det arbeides med å lage en samarbeidsavtale med NAV og Loppa kommune. En samarbeidsavtale med NAV har vært sterkt ønsket fra Flyktingtjenesten sin side siden oppstarten av kommunens bosetting av flyktninger. Den enkelte kommune og NAV skal utarbeide en skriftlig samarbeidsavtale der det framkommer hvilke instanser internt i kommunen som deltar i arbeidet. Avtalen skal sikre ansvarsdeling, informasjonsflyt og samarbeidsrutiner. Det er ønskelig at deltakere som nærmer seg slutten av programtiden, at NAV skal bli koblet på deltakere for å forklare veien videre til arbeid. Hvis NAV er tidlig inne i en prosess med aktuelle deltakere gjør det lettere å få til gode avklaringer om aktuelle tiltak, hvilke retter en har i NAV-systemet, hvilke forventninger NAV stiller til deg, og en bevisstgjøring på hvilket ansvar en selv har som arbeidssøker.

NAV skal bidra til å skape et inkluderende samfunn, et inkluderende arbeidsliv og et velfungerende arbeidsmarked. Etaten skal ivareta vanskeligstilte gruppers behov og bekjempe fattigdom, bl.a. ved å stimulere til arbeid og deltakelse. Etaten har også ansvar for å sikre inntekt ved arbeidsløshet, svangerskap og fødsel, aleneomsorg for barn, sykdom og skade, uførhet, alderdom og dødsfall.

Den enkelte kommune har plikt til å tilrettelegge introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger som etter introduksjonsloven § 2 har rett og plikt til å delta i et slikt program. Lovens målsetting om at introduksjonsordningen skal føre til at nyankomne innvandrere får en raskere overgang til ordinært arbeid, tilsier at Arbeids- og velferdsetaten skal ha en sentral rolle i utarbeidelse og gjennomføring av introduksjonsprogram for den enkelte deltaker. Arbeidet med oppfølging av deltakere i introduksjonsordningen må samordnes mellom den instansen i kommunen som koordinerer introduksjonsordningen, og aktiviteten og prioriteringene i NAV Fylke og NAV-kontoret lokalt¹¹.

I forbindelse med utforming og gjennomføring av introduksjonsprogram har NAV lokalt ansvar for:

- å gi generell informasjon om arbeidsmarkedet og NAVs virkemidler, herunder arbeidsmarkedstiltak til programdeltakere, kontaktpersoner etc.
- delta i et samarbeid om den enkelte deltaker på et tidlig stadium av programmet.

¹¹ Rundskriv Q-27/2015 – Samarbeid mellom kommunen og Arbeids- og velferdsetaten om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere.

- gi informasjon og veiledning til den enkelte deltaker i programmet om arbeids-, yrkes- og utdanningsmuligheter.
- bistå kommunene i kartlegging av den enkelte deltaker gjennom NAVs behovs- og arbeidsevnevurdering.
- bistå kommunene i utarbeidelsen av individuell plan for den enkelte deltaker ved behov.
- registrere deltakere i Introduksjonsprogrammet i Arena når deltakere får oppfølging fra NAV i form av behovsvurderinger, arbeidsevnevurderinger, arbeidsrettede tiltak eller annen innsats fra NAV.
- delta i samarbeidet/teammøter rundt den enkelte deltaker når det er behov for arbeids- og velferdsetatens kunnskap og kompetanse.
- vurdere egnede arbeidsmarkedstiltak i regi av arbeids- og velferdsetaten når dette, på ethvert tidspunkt av programperioden, er hensiktsmessig og nødvendig for å nå mål om inntektsgivende arbeid for den enkelte deltaker.
- følge opp deltakere som deltar på arbeidsrettede tiltak i regi av NAV.
- bidra ved behov for å sikre en smidig overgang fra arbeidsrettet aktivitet i regi av NAV etter endt programperiode.
- formidle deltakere til arbeid.

Selv om flyktningetjenesten vil arbeide hardt for at ingen av deltakerne skal inn i NAV tiltak etter endt introduksjonsprogram, er det viktig å ha et godt samarbeid for å kunne utnytte NAV sin kunnskap, kompetanse og ressurser på feltet.

12.1. UTFORDRINGER

- Å få til et godt samarbeid mellom flyktningetjenesten, VO og NAV.
- Samarbeidsavtalen skulle vært inngått før introduksjonsprogrammet startet for å få best utnytte av samarbeidet.
-

12.2. MÅL FOR PERIODEN

- Få på plass en samarbeidsavtale med NAV før deltakerne går ut av introduksjonsprogrammet
- Utnytte NAV sin kompetanse og kunnskap på feltet
- Ha et informasjonsmøte på skolen med deltakerne for å gi bedre kunnskap om NAV

13. DELTAKELSE OG FRIVILLIGHET – KULTUR OG FRITID

Den viktigste inkluderingen skjer der minoritets- og majoritetsbefolkningen møtes – i nabolaget, på skolen, på idrettsbanen, på jobben og i organisasjonslivet. Det er ønskelig at flyktingene kommer raskt inn i en ny hverdag med skole, arbeid og deltakelse i lokalsamfunnet. Idrett, kultur- og organisasjonsliv skaper de viktigste møtestedene utenom arbeid og skolen. I tillegg til å møte andre mennesker og kulturer gjennom deltakelse på åpne arrangement som forestillinger, festivaler og idrettsarrangement er aktiv deltakelse i frivillige organisasjoner en viktig del av kulturen i Norge. Det er viktig å skape en forståelse for at dette er arena som danner sosiale nettverk og gjør veien mot å bli integrert i lokalsamfunnet enklere. Som en videre konsekvens kan det å bli inkludert i lokalsamfunnet gjøre det enklere å komme inn i arbeidslivet. Å være med å bidra til god integrering er alle sitt ansvar.

Er du selv eller dine barn medlem i en organisasjon forventes det ofte en innsats ut over kun å tegne medlemskap. Dugnadsånden og deltakelse i frivillige organisasjoner er en viktig del av det frivillige organisasjonslivet og en viktig arena for å knytte kontakter og vennskapsbånd. De forventningene som vi tar som en selvfølge er ikke alltid så lett å forstå for de fra andre kulturer. Derfor er det viktig at flyktinger deltar i kulturlivet på lik linje med nordmenn.

Kultur er viktig for å oppnå en dypere forståelse av den norske levemåten. Kulturen bidrar til innsikt, velferd og utvikling av hele mennesket. Kultur er et bærende element i lokalsamfunnet og skaper felles møtesteder og arenaer for livslang læring.

Loppa kommune har et idretts- og kulturliv. En tenker at et inkluderende kulturliv innebærer at kommunen arbeider aktivt for å redusere og helst fjerne fysiske, sosiale og kulturelle terskler som hindrer innbyggerne i å delta. Det er et mål at alle Loppaværingene har mulighet til å delta i organisert aktivitet og i egenorgansiert aktivitet. Det er et avgjørende kriterium at alle blir inkludert i eksisterende og nyetablerte tilbud.

Det er mange aktive frivillige i kommunen som har, fra det ble vedtatt at Loppa skulle bli bosettingskommune og motta flyktinger, gitt mye av seg selv for å hjelpe og inkludere flyktingene i Loppalivet.

Bibliotek

Lokale kulturinstitusjoner som folkebiblioteket fungerer som en viktig møteplass for nyankomne flyktinger. Biblioteket har et åpent og inkluderende tilbud som er tilgjengelig for alle. Biblioteket formidler kunnskap om litteratur, språk og musikk med referanser fra hele verden. På biblioteket blir det også arrangert strikkekafé, yoga, språkkafé og spillekvelder, og aktivitetene er besøkt av både flyktinger, innvandrere og personer i lokalmiljøet. Av inkluderingstiltak i biblioteket så er det særlig språkkaféen som skaper likeverdige en-til-en møter mellom lokalbefolkningen og innvandrere der læring av språk står i sentrum. Blant

annet har biblioteket hatt en kunstutstilling hvor en av introduksjonsdeltakernes kunst ble stilt ut.

Frivillighet

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) formål er å bidra til et trygt og inkluderende samfunn. Medlemmene yter en betydelig frivillig innsats. Deres hovedfokus er å bidra til å bedre kvinners livsvilkår i alle livets faser, lokalt, nasjonalt og internasjonalt¹².

Sanitetskvinnene er sterkt forankret i lokalmiljøet og gjør en formidabel innsats i Loppa kommune. Flere av Sanitetskvinnene er språkvenner, de samler inn penger og kjøper forskjellig utstyr flyktingene kan ha bruk for, arrangerer Kløvertur som er et aktivitetstilbud hver mandag og arrangerer kafé på samfunnshuset flere ganger i året.

Finnmark friluftslivsråd har som en av sine arbeidsmål for 2017 og 2018 å arbeide for å gjøre friluftsliv til en del av hverdagen for tilflyttere med utenlandsk bakgrunn¹³. Friluftsliv er en viktig del av den norske kulturarven, og kunnskap om hvordan å utnytte naturen både for å bedre fysisk og psykisk helse sees på som nødvendig. Naturen kan brukes som en unik inkluderingsarena som bør tas mer i bruk. Deltakerne i introduksjonsprogrammet har deltatt på en perletur høsten 2017 som et samarbeid med Finnmark friluftslivsråd og Flyktingetjenesten i Loppa. Det jobbes med å arrangere flere turer i løpet av 2018, og forhåpentligvis en friluftslivsuke på sommeren.

Idrett

Idretten blir med rette fremhevet som en viktig arena for inkludering. Den er i utgangspunktet åpen for alle, uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, seksuell legning osv. Deltakelse i idrett kan også bidra til å øke kunnskapen om norsk frivillighetskultur og demokrati. Dessuten gir deltakelse i idretten en positiv helsegevinst og skaper glede og engasjement. Øksfjord Idrettslag (ØIL) har forskjellige organiserte aktiviteter for barn, unge og voksne. Det er tilbud om fotball for begge kjønn og skiarrangement på vinteren. Barna i skolealder er medlemmer i ØIL.

Det anses som svært viktig at barna til flyktingene har mulighet til å delta i organisert idrett eller kultur på lik linje som norske barn. Alle barn har i følge Barnekonvensjonen «rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv»¹⁴. Flyktingetjenesten i Loppa kommune dekker kr 1 000 per år per barn i familien. Dette skal gå til dekning av medlemskap/kontingent for ulike organiserte aktiviteter for deltakernes barn mellom 0 og 18 år. Stønadene innvilges til og med det året foreldrene slutter i introduksjonsprogrammet.

¹² https://www.sanitetskvinnene.no/sanitetskvinnene/om_oss/organisasjon/

¹³ http://www.perletur.no/index.php?page_id=205145

¹⁴ https://www.reddbarna.no/vaart-arbeid/barns-rettigheter/barnekonvensjonen-i-kortversjon?gclid=CjwKCAiA8vPUBRAyEiwA8F1oDJEljuOjGfX_GkHlaX6N-OAP9m2xRRRUtXTT__Cn79BPx6DUlpqF-RoC52cQAvD_BwE

13.1. UTFORDRINGER

- Mange av kulturtilbudene som tilbys gjennom kommunen er alt for lite benyttet av mennesker med minoritetsbakgrunn
- Å motivere flyktingene til aktivt å benytte seg av de tilbud som foreligger og skape en generell forståelse for at enhver involvering i lag og foreningsliv vil bidra til en inkludering i lokalsamfunnet.
- Å få idrettslaget og andre kulturtilbud til å aktivt oppsøke flyktinger og innvandrere for å få dem med på aktiviteter.

13.2. MÅL

- Bibliotek som en arena og møteplass for interkulturell forståelse og kommunikasjon
- Flyktingene gjøres kjent med tilbudene i kommunen og samtidig informert om de underliggende forventningene som finnes f.eks. dugnad
- Flyktingene får informasjon om kultur- og fritidssektoren sin betydning for oppvekst, deltakelse og medvirkning i det norske samfunnet
- Flyktingene blir inkludert og involvert i eksisterende fritidstilbud i kommunen
- Lag og organisasjoner blir oppmuntret til å rekruttere flyktinger og innvandrere til sine aktiviteter
- Få til et tettere samarbeid med frivillige organisasjoner og idrettslag i kommunen
- Få til flere turer ut i friluftsliv sammen med flyktingene
- Flyktingene skal gis muligheten til å vise sin egen kultur. Dette bidrar til å øke forståelse for andre kulturer blant kommunens befolkning.

14. ØKONOMI

Loppa kommune mottar to ulike tilskudd: integreringstilskudd og norsktilskudd for flyktningene bosatt i kommunen. Kommunen mottar integreringstilskudd over statsbudsjettet ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, og personer i familieinnvandring med disse. Kommunen mottar integreringstilskudd som regel i fem år for hver flyktning. Tilskuddet skal dekke kommunens gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger. Det skal bidra til at flyktningene snarest mulig kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet.

Alle kommunene får tilskudd etter samme satsstruktur og nivå. Det er forskjellige satser som gjelder avhengig av hvilket år personen ble bosatt for første gang. Kommunene får et høyere År-1 tilskudd for enslige voksne. Kommunen får også engangstilskudd for personer over 60 år (eldretilskudd), og engangstilskudd for barn 0-5 år (barnehagetilskudd).

Regjeringen har lagt frem følgende satser for integreringstilskuddet i 2018	
Bosettingsår	Integreringstilskudd
År 1 (2018)	Enslige voksne kr 237 000* Voksne kr 187 000* Barn kr 187 000 Enslige mindreårige kr 187 000
År 2 (2017)	239 000
År 3 (2016)	171 000
År 4 (2015)	85 500
År 5 (2014)	71 600
Barnehagetilskudd	kr 25 800 (engangstilskudd)
Eldretilskudd	kr 167 600 (engangstilskudd)
Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige (satsene blir differensiert ut fra tidspunkt for bosetting)	1 229 100 (under 17 år) 769 500 (mellom 17 år og 20 år)
Tilskudd ved bosetting av flyktninger med nedsatt funksjonsevne og/eller atferdsvansker	Tilskudd 1: 190 800 (engangstilskudd) Tilskudd 2: Inntil 1 235 000 i inntil 5 år

* Personer regnes som voksne fra og med det året de fyller 18 år.

Tilskuddet skal dekke de gjennomsnittlige merutgiftene kommunene har til bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene. Som integreringstiltak regnes sosialkontor/flyktningkontortjenester, tolketjenester, omsorg for personer med rusproblemer,

støttekontakt, bolig/boligadministrasjonstjenester, sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering og arbeidstrening, integreringstiltak i grunnskolen, kultur- og ungdomstiltak, barnehager og utgifter i den kommunale helsetjenesten samt felleskostnader knyttet til disse områdene.

Norsktilskuddet mottar kommunen for voksne innvandrere som har rett eller rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Kommunen får tilskuddet for voksne innvandrere som har fått oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent opphold tidligst 1.januar 2016, og har rett og plikt eller bare rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og bor i kommunen. Kommunen får tilskudd for den enkelte på bakgrunn av data i NIR.

Målet med tilskuddsordningen er at kommunene tilbyr opplæring til voksne innvandrere med rett og plikt eller rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, slik at de lærer tilstrekkelig norsk til å kunne fungere i yrkes- og samfunnsliv. Kommunene skal organisere opplæringen i henhold til de målsettinger, krav og retningslinjer som er fastsatt i introduksjonsloven med forskrifter.

Tilskuddsordningen skal fremme effektivitet, gjennomstrømning og resultater i opplæringen, gjennom blant annet interkommunalt samarbeid. Grunntilskuddet skal i tillegg bedre de økonomiske rammevilkårene for små og mellomstore kommuner når det gjelder opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Utbetalingen av persontilskudd skjer over tre år. For personer som kommer inn i målgruppen i 2018, vil bostedskommunen motta persontilskudd år 1. For personer som kom inn i målgruppen i 2017 og 2016, vil kommunen motta henholdsvis persontilskudd år 2 og år 3¹⁵.

Norsktilskudd til opplæring	Satser for bosatte fra og med 2018	
Tilskuddsår	Lav sats	Høy sats
År 1 (2018)	13 600	31 900
År 2 (2017)	24 100	62 300
År 3 (2016)	15 000	45 350

Persontilskudd har to satser. En høy sats for personer fra Afrika, Asia, Oseania (unntatt Australia og New Zealand), Øst-Europa, Sør-Amerika og Mellom-Amerika. Lav sats gjelder for personer fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

I dag føres alle inntektene fra integreringstilskuddet på resultatenheten Introduksjonsordningen, som overfører midler til andre enheter som leverer flyktingerelaterte tjenester, basert på avtaler. Dette gjelder enhetene voksenopplæring, grunnskole, forebyggende helsetjenester som helsestasjon og legestasjon, psykisk helsevern og bibliotek. Alle inntekter fra integreringstilskudd budsjetteres og regnskapsføres på sentral post, og at aktuelle ansvarsrammer tildeles budsjettmidler basert på antatte merutgifter knyttet til flyktinger. I takt med asyl- og flyktningsstrømmen forventes det i for perioden 2018-2019 at det bosesettes betydelig færre eller ingen flyktinger etter avtale med IMDi enn tilfellet var i 2016 og 2017 (19 bosatt etter avtale med IMDi og 2 på familiegjenforening).

¹⁵ <https://www.imdi.no/tilskudd/norsktilskudd/>

Kommunene skal ikke legge frem særskilt regnskap og rapport. Unntak fra dette er det høyeste ekstratilskuddet Tilskudd 2, ved bosetting av personer med funksjonshemninger mv, jf. eget rundskriv.

For deltakere i introduksjonsprogrammet dekker Flyktningetjenesten førstegangsundersøkelse hos lege, førstegangsundersøkelse og utarbeidelse av kostnadsoverslag hos tannlege, og synstest og eventuelt brille. Fysioterapi kan dekkes opp til egenandelstak dersom det kan dokumenteres som nødvendig for å kunne delta i introduksjonsprogrammet. Utgifter til psykolog dekkes opp til egenandelstaket.

15. OPPSUMMERING

Arbeid med bosetting og kvalifisering er ulikt organisert rundt i kommunene. I arbeidet med integreringsplanen har en gjort seg kjent med hvordan vi gjør det i Loppa.

Tiltakene i integreringsplanen er formulert og drøftet ut i fra hvordan de kommunale tjenestene er organisert i dag. Arbeid med integrering, kvalifisering og oppfølging av innvandrere er delt mellom flere instanser.

Under kommer en oversikt over hvilke tiltak i perioden 2018- 2022. Etter tiltaksoversikten er det en resultatdel om resultatene så langt i introduksjonsprogrammet.

15.1 TILTAK

ORGANISERING			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Forberedende bosettingsmøte med de parter som blir berørt (drift, bolignemnd, helse, skole, voksenopplæring, barnehage, frivillige, kultur)	Når bosettingen er avklart med IMDi.	Flyktingetjenesten innkaller	-
Samarbeidsmøter mellom NAV, VO og Flyktingetjenesten	Hver måned eller ved behov	Flyktingetjenesten innkaller	-
Resultater og oppfølging av tiltak rapporteres inn i årsmeldinger til den enkelte enhet	Årsskiftet	Enhetsledere	-
Flyktingerelaterte temaer tas opp på enhetsledersamling	1-2 ganger i året	Rådmann/enhetsledere	-
Økt bemanning ved Flyktingetjenesten ved bosetting – miljøarbeider i 50 %		Rådmann/enhetsleder	200 000 – finansieres ved økt integrerings tilskudd
Legge mer til rette for god informasjonsflyt mellom enhetene og gode prosesser i oppfølging av deltakere	Høst 2018	Flyktingetjenesten og enhetsledere	-

BOSETTING - BOLIG			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Sikre en god og rask tilgang på boliger tilpasset de som bosettes	2018 (for å være klar for eventuell	Flyktingetjenesten, bolignemnda og	-

	anmodning 2019)	driftsavdelingen	
Alle flyktninger som bosettes i Loppa skal gjøres tydelig på hvilke retter og plikter hver innbygger har	Ved bosetting og gjennom hele introprogram for deltaker	Flyktningetjenesten, voksenopplæring og NAV	-
Nyankomne flyktninger får god oppfølging og tilstrekkelig informasjon til å kunne orientere seg i ny kommune	Ved bosetting	Flyktningetjenesten, voksenopplæring, NAV, helse, skole og barnehage	-

INTRODUKSJONSPROGRAMMET

Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Evaluering/revidering av innhold/organisering i dagens introprogram	Årsskiftet	Flyktningetjenesten	-
Gode og realistiske kvalifiseringsplaner (IP) for introdeltakere	Hele perioden	Flyktningetjenesten med introdeltakere og skole, evt. med NAV og helse	-
Informasjonsdeling med NAV om deltakere ned behov for tjenester fra NAV i forbindelse med arbeid eller utdanning	Hver tredje måned	Flyktningetjeneste og NAV	-
Benytte frivillige organisasjoner bedre i inkluderingsarbeidet	Høst 2018	Flyktningetjenesten	-
Flere kvalifiserende kurs i introprogram og sikre helårig program	Hele perioden	Flyktningetjenesten, NAV og voksenopplæring	100 000
EXIT – introkurs «Klart jeg kan»	Siste 6 mnd. på intro	Flyktningetjenesten	-

BARNEHAGE

Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Informasjon om barnehagen som institusjon	Kontinuerlig men særlig ved ny bosetting	Flyktningetjenesten i samarbeid med styrer i barnehagen	-
Øke kompetanse på arbeid med minoritetspråklige barn	Hele året	Leder for oppvekst- og kultur og styrer i barnehagen	Innenfor budsjettammen til barnehagen
Oversette viktige skriv til andre språk	Ved behov	Styrer i barnehagen i samarbeid med ekstern tolketjeneste	1500 kr per maskinskrivne side

SKOLE			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Øke kompetansen og kunnskapen om flerspråklighet i skolene – videreutdanning av lærere.	Hele perioden	Enhetsleder for oppvekst- og kultur i samarbeid med rektorene	-
Øke ressursene på skolene ved bosetting av flyktninger, assistenter ved behov	Ved bosetting av nye flyktninger	Enhetsleder for oppvekst- og kultur i samarbeid med rektorene	-
Sikre opplæringslovens krav til innhold og gjennomføring av grunnskoleopplæring for elever med minoritetsspråklig bakgrunn som fremmer god språkopplæring og integrering	Hele perioden	Enhetsleder for oppvekst- og kultur i samarbeid med rektorene	-
Oversette viktige skriv til andre språk	Ved behov	Rektor i samarbeid med ekstern tolketjeneste	1500 kr per maskinskr evne side
Informasjonsmøte om skolen som institusjon til flyktningfamilier	Ved bosetting av nye flyktninger	Flyktningetjenesten i samarbeid med rektorene	-

VOKSENOPLÆRING			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Deltakere i introduksjonsprogram tilegner seg norskkunnskaper og får opplæring som kvalifiserer til arbeid eller videre utdanning	Hele perioden	Voksenopplæring i samarbeid med eksterne tilbydere	100 000
Arbeidsrettet introduksjonsprogram for å få flest deltakere ut i arbeid	Hele perioden	Voksenopplæring i samarbeid med eksterne tilbydere	100 000
Arrangere samfunnskunnskapskurs og prøve lokalt	Hele perioden	Voksenopplæring i samarbeid med eksterne tilbydere	35 000
Melde opp deltakere til obligatoriske norskprøver	Hele perioden	Voksenopplæring	-

HELSETJENESTER			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Flyktninger i integreringsfasen får nødvendig informasjon og hjelp knyttet til smittevern, oppfølging, psykisk helsevurdering, svangerskapsoppfølging og helsestasjonstjenester for barn	Ved bosetting og gjennom hele perioden	Lege, helsestasjon, psykisk helse	-
Fokus på helsefremmende arbeid for flyktninger og innvandrere gjennom tiltak med et forebyggende perspektiv	Hele perioden	Flyktningetjenesten, voksenopplæring, helsestasjon, Frisklivssentralen	-
Sikre avdekking av psykiske lidelser ved oftere oppfølging av traumer	Hele perioden	Lege, helsestasjon, psykisk helse	I ramme
Øke deltakelsen i helsefremmende arrangementer og hjelpe til endring og mestring av levevaner, fysisk aktivitet, kosthold og røykeslutt	Hele perioden	Frisklivssentralen	-
Temadager på VO om ulike helserelaterte spørsmål, f.eks. kosthold og helse, fysisk aktivitet, psykisk helse og tannhelse.	Hele perioden	Flyktningetjenesten, voksenopplæring, helsestasjon, Frisklivssentralen	-

NAV			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Få på plass en samarbeidsavtale med NAV før deltakerne går ut av introduksjonsprogrammet	Innen 1.7.2018	Rådmann og enhetsleder for Oppvekst- og kultur	-
Faste samarbeidsmøter med introduksjonskoordinator og lærer på VO	Hver måned	NAV, Flyktningetjenesten og VO	-
Informasjonsmøte på skolen for å gi deltakerne kunnskap om NAV og arbeidsmarkedet	To ganger per år	NAV	-
Formidle deltakere ut i arbeid	Hele perioden	NAV	-
Vurdere egnede arbeidsmarkedstiltak og søke deltakere inn til disse	Hele perioden	NAV	-
Tiltak der språkopplæring og praksisplass er hovedelementer	Hele perioden	NAV	-
Arbeid for sosialhjelp	Hele perioden	NAV	-

KULTUR OG FRITID			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Utvikle biblioteket som en interkulturell arena og møteplass	Kontinuerlig	Bibliotek	-
Arrangere internasjonale kulturkvelder så flyktningene kan vise sin egen kultur	Oppstart 2018	Flyktningetjenesten	10 000
Engasjere flyktningene	Kontinuerlig	Flyktningetjenesten og voksenopplæring	-
Rekruttere engasjerte frivillige	Kontinuerlig	Bibliotek, frivillige organisasjoner, idrettslag	-
Alle barn og unge blir inkludert i en eller flere fritidsaktiviteter	Hele perioden	Flyktningetjenesten i samarbeid med idrettslag og kulturskole	1 000 kr per barn per år fra integrerings tilskudd
Flyktninger og innvandrere får informasjon om hvilke fritidsaktiviteter som er tilgjengelig i kommunen og oppfordres til å bli med	Hele perioden	Flyktningetjenesten, voksenopplæring, bibliotek, frivillige organisasjoner, idrettslag	-
Nye innbyggere blir gjort ansvarlige om eget ansvar for å bli integrert i lokalmiljøet	Hele perioden	Flyktningetjenesten og voksenopplæring	-
Lag og organisasjoner må aktivt prøve å rekruttere flyktninger og innvandrere i sine aktiviteter	Hele perioden	Flyktningetjenesten i samarbeid med idrettslag og organisasjoner	-
Få til flere turer i friluftsliv sammen med flyktningene	Hele perioden	Flyktningetjenesten i samarbeid med Frisklivssentralen, Finnmarks Friluftslivsråd, DNT, Røde Kors	-

TOLKETJENESTER			
Tiltak	Tid	Ansvar	Kostnad
Organisering av tolk må gjøres av den enkelte tjeneste i kommunen	Hele perioden	Enhetsleder/tjenesteyter	Legges inn i ordinær drift
Alle kommunale enheter kjenner til rutiner for bruk av tolketjenester – utarbeide retningslinjer	Sommer 2018	Flyktningetjenesten utarbeider og ansvarliggjør andre enheter	-

15.2 RESULTATER

Introduksjonsprogrammet startet i slutten av november 2016 for de fleste av deltakerne, og seks deltakere vil skrives ut av programmet november 2018, mens tre deltakere vil ha et år til.

To av deltakerne har tatt norskprøver på nivå A1/A2 hvor begge har bestått A2 og jobber mot B1. Tre deltakere skal ta norskprøven sommeren 2018. Fire deltakere skal ta norskprøven høsten 2018.

To av deltakerne har fått tilbud om fulltidsjobb etter bare ett år i introduksjonsordningen. En har tatt permisjon for å kunne benytte seg av jobbtilbudet. Dette ser vi som veldig positivt.

Underveis i programmet (mai 2018)	Mål	Resultat
Andel deltakere som har arbeid i introduksjonsprogrammet	2	1
Andel deltakere i grunnskoleopplæring	0	0
Andel deltakere i videregående opplæring	0	0
Andel deltakere i grunnskole kombinert med norskopplæring	0	0
Andel deltakere i videregående opplæring kombinert med norskopplæring	0	0
Andel deltakere i forberedende kurs til videregående opplæring	0	0
Andel deltakere som får gjennomført realkompetansevurdering	1	1
Andel deltakere med utenlandsk utdanning som får godkjent/vurdert hele/deler av utdanningen sin	1	1
Andel deltakere som deltar på jobbsøkerkurs	0	0
Andel deltakere som deltar i ICDP-kurs	0	0
Andel personer i fødselspermisjon som får oppfølging av programrådgiver	0	0
Andel deltakere som ila. året har hatt språkpraksis	9	8
Deltakere har kvalifiserende tiltak i ferier	8	8
Andel deltakere som har sommerjobb i ferier	8	7
Andel deltakere som får tilbud om språk- og fagopplæring på praksisplass i en ordinær arbeidsvirksomhet	8	1